

Utorak, 19. novembar 2002.

Svedok C-061 (Milan Babić)

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.02 h

Molim ustantie. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff).

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala vam, časni Sude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May).

SUDIJA MEJ: Da?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U vezi s ovim predmetom koji je on objašnjavao da smatra da ga je potpisao Martić i tako dalje, mislim da se kroz ovog svedoke ne može uvoditi ovakav dokazni predmet iz nekoliko razloga. Prvo, to nije njegov dokument, drugo, on ne zna, ali misli da ga je potpisao Milan Martić, treće, na njemu nije pečat koji ima organ koji gore navodno piše, nego pečat opštine Knin i četvrto, mislim da takav dokument mora da bude pribavljen od nadležnog organa. Možda dama preko puta može da ga uvodi za nekog drugog svedoka, ali ovaj svedok ne može da uvodi ovakav dokument. Mislim kroz ovog svedoka se ne može uvoditi takav dokument.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mi smo dovoljno često postupali i dovoljno često smo vam govorili, pre ovog puta da, što se dokumenata tiče, mi ih prihvatamo onakvim kakvi jesu. Obično se njihova važnost može sagledati na osnovu onoga šta je na njima zapisano. Oni govore sami za sebe. U ovom Tribunalu, kao što vam je više puta rečeno, ne postoji pravilo o iskazu iz druge ruke. E sada što se tiče ovoga šta ste rekli, u vezi sa činjenicom da li je svedok prepoznao ili nije potpis Martića, zaglavlje i pečat, to su sve detalji i vi ćete moći svedoku da postavite pitanja u vezi sa tim ako želite. Nastavimo.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala, časni Sude. Dobro jutro, svedoče. Gospodine, mi smo juče razgovarali o ovom dokumentu kog je jutros spomenuo gospodin Milošević. Reč je o zahtevu Milana Martića upućenom ministru odbrane Srbije, gospodinu Simoviću, od 18. septembra 1991. godine. Ja bih želela da ispred vas stavim drugi dokument i to je dokazni predmet 352, tabulator 4. Dokument potiče iz Ministarstva odbrane Srbije, a nosi datum 1. novembra 1991. godine i odnosi se na izveštaj o pomoći srpskim područjima u Hrvatskoj. Ako pogledamo zaglavlje, to jest ako pogledate zaglavlje i pečat, recite nam možete li da nam date nekakav komentar? Posmatrajući zaglavlje dokumenta i pečat na ovom dokumentu, možete li oba da ih prokomentarišete? Da li su onakvi kakvim ih vi znate da su izgledali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, zaglavlje i pečat su onakvi kako su se upotrebljavali i vodili u administraciji Republike Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Osoba koja je potpisala ovaj dokument je pomoćnik ministra Branislav Kuzmanović. Zna li možda da li je ta osoba u to vreme bila na tom položaju i da li je poznajete?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Postojao je pomoćnik ministra Simovića. Ja tačno ne znam kako se on zvao, pomoćnik koga sam ja sretao kod Simovića. Ja se sad ne mogu sjetiti da li je to bio Kuzmanović tada, ali Kuzmanović je postojao u to vrijeme.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U ovom pismu general Kuzmanović traži da se ovo stavi na dnevni red sednice Vlade Srbije, a izveštava se o pružanju pomoći srpskim oblastima u Hrvatskoj. Zna li možda da li je ovo zaista bila tema razgovora u srpskoj Vladi u to doba?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja ne znam tačno da li je to bila tema, ali ja sam već govorio o načinu kako su se obraćali nadležni ministri i predsjednici opština i drugi iz Krajine za pomoć u Srbiji.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A u novembru 1991. godine jeste li zaista tražili pomoć, bilo u novembru, bilo narednih meseci? Da li je Vlada SAO Krajine tražila pomoć od Ministarstva odbrane?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Od septembra i oktobra mjeseca da, tražena je pomoć.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala. Uz pomoć poslužitelja pokazao vam jedan drugi dokument pod tabulatorom 5, to je i dalje dokazni predmet 352. Ponovo dokument koji dolazi iz Ministarstva odbrane Srbije i nosi datum 1. novembra 1991. godine Vladi Republike Srbije, a reč je o informaciji o pružanju pomoći srpskim oblastima u Hrvatskoj. Jeste li imali vremena da pogledate ovaj kompleksni dokument za vreme vaših razgovora sa Tužilaštvom u Hagu (The Hague)?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U to vreme, novembra 1991. godine i u razdoblju pre toga, da li je zaista pružena pomoć na način kako je to opisano u prvom stavu ovog izveštaja?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pomoć je pružena, ne znam tačno u kom obimu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pogledajte, molim vas, prilog broj 5 ovom izveštaju. Izvinite, prilog broj 4, pogrešila sam, broj 4. Ovo su ukupne potrebe za oblasti u kojima žive Srbi u Hrvatskoj. Konačni iznos je 1,2 milijarde dinara. Zna li otprilike koliko je to bilo u markama u to doba, u novembru 1991. godine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Teško da bih mogao sad da se prisjetim kursa. Ne bih mogao u markama reći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, naš veštak za ova pitanja, Morten Torkildsen (Morten Torkildsen) je pogledao ove brojke i pronašao da je službeni kurs prema nemačkoj marki u to doba bio takav da je ovaj iznos ekvivalentan iznosu od 92 miliona maraka, a na crnom tržištu, taj isti iznos bi bio otprilike 30, do eventualno 31 milion nemačkih maraka. A sada pogledajte prilog broj 5. Tu imamo jednu tabelu u kojoj se navodi brojno stanje ljudstva u sastavu Teritorijalnih odbrana Srpskih Autonomnih Oblasti. Ja ću da vas zamolim samo da komentarišete one podatke koji se odnose na SAO Krajinu, a ne na druge SAO. Mi iz ovoga vidimo da je u operativnoj zoni Knin bilo svega 12.000 ljudi, u Lici 5.800, a u operativnoj zoni Kordun i Banija 20.000. Prema vašim sećanjima, da li bi ovi podaci bili tačni?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Oni su tačni prema planu koji je Glavni štab Teritorijalne odbrane SAO Krajine napravio za formacije, s tim što moram dodati da su u ovo vrijeme posebno za područje, koliko je meni poznato, operativne zone Knin, ovo ljudstvo bilo pridruženo komandi Kninskog kor-

pusa. Ali znači ovo su tačni brojni podaci, s obzirom na planske formacione dokumente Glavnog štaba Teritorijalne odbrane SAO Krajina.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pogledajte, molim vas, prilog broj 6, odnosno stupce koji se odnose na operativnu zonu Knin, Lika, Kordun i Banija. Ovde vidimo iznose koje je trebalo isplatiti ovom vojnom osoblju. Možete li da nam komentarišete iznose za ove tri zone i kažete jesu li oni tačni?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, s obzirom na proračun ljudstva kako je ovde to naznačeno u ovoj prvoj koloni, ovi iznosi bi trebali biti takvi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Broj 1 i 2 u ovom prilogu, vidimo takođe i listu, oprostite, kad pogledate priloge broj 1 i 2 videćete opremu koja je bila potrebna u ovim područjima. Možete li da nam date nekakav komentar u vezi s tim? Da li je ta oprema bila potrebna, znate li to?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To su bile planske potrebe za sistem Teritorijalne odbrane SAO Krajine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ko je izradio ove planske potrebe za SAO Krajinu, ko je sastavio ova potraživanja i kada?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Prema mom saznanju, od početka oktobra meseca ove planske potrebe radio je Glavni štab Teritorijalne odbrane SAO Krajine i posebno, odnosno obično načelnik štaba, pukovnik Dušan Kasun.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vratimo se na sam ovaj izveštaj. Na drugoj stranici izveštaja spominje se sledeće: "S obzirom da ne postoji pravni osnov, to jest da obezbeđivanje navedenih potreba nije normativno uređeno, a radi se o velikim potrebama i može se očekivati da će da rastu, predlažemo da se ova problematika normativno uredi izradom odgovarajuće uredbe". Pošto se sa ovim problemima susreću i druga ministarstva iz svoje nadležnosti, onda tu imamo popis tih ministarstava. Zna li da li su se i drugim ministrima obratili, drugim ministarstvima srpske vlade obratili na ovaj način i znate li za kakvu uredbu koja je eventualno u ovom smislu doneta?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja znam da je bilo obraćanja i drugim ministrima Vlade Srbije za pomoć Krajini, ali ne znam za uredbu ili za ovu grupu koja je trebala da o tome raspravlja u Vladi Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je neko iz Krajine zapravo razgovarao sa gospodinom Simovićem o ovome, o ovim potrebama koje se tiču finansiranja?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Bilo je razgovora sa generalom Simovićem od strane predsjednika Vlade SAO Krajine.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, treba da pređemo na privatnu sednicu zbog jednog pitanja.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veće otvorena za javnost

sekretar: Na privatnoj smo sednici, časni Sude.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, u vreme kada su se pokazale ove potrebe, jeste li vi bili na čelu TO SAO Krajine i da li je to razlog zbog čega ste u stanju da nam date konentar u vezi sa ovim pitanjima?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Kao predsjednik vlade ja sam bio na čelu kao civilni šef TO.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala. Možemo da se vratimo na javnu raspravu.

(otvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja pokazala bih sada svedoku dokument iz dokaznog predmeta 352, pod tabulatorom 6. Ovo je jedno pismo Milana Martića, ministra unutrašnjih poslova SAO Krajine, a upućeno je Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije i to ministru Sokoloviću. Pismo nosi datum 10. februara 1992. godine. Tu vidimo zaglavlje, potpis i pečat. Recite nam, s obzirom na to, je li reč o autentičnom dokumentu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U pismu je reč o potrebnim sredstvima i potrebi da ministar Sokolović utiče na ministra Zebića kako bi se dobila ova sredstva. Iznos koji se spominje je 38 miliona dinara, oprostite, 380 miliona dinara, a kako je rekao naš veštak, taj iznos bi odgovarao iznosu od otprilike 330 hiljada nemačkih maraka u to vreme i to po kursu na crnom tržištu. Molim vas, možete li da komentarišete ovo pismo, da li je sadržaj tačan?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Ovo pismo odgovara prilikama i stanju koje je u to vreme postojalo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovo su dokumenti koje sam htela da pogledam s vama u vezi s ovim pitanjem. Da li su policija i Teritorijalna odbrana bile inkorporirane u budžet SAO Krajine u jednom trenutku? Rekli ste nam da su se oni finansirali iz drugih izvora, a mene sada zanima da li su se u jednom trenutku počeli da se finansiraju iz budžeta?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa 1992. godine se počeo graditi stabilniji budžet Republike Srpske Krajine. Što se tiče SAO Krajine, ona je imala slab budžet.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dok je postojao budžet RSK, da li su svi troškovi policije bili pokriveni iz budžeta ili su se nastavljala uplaćivanja van budžeta i to u gotovini?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, bilo je, znači, isplate u gotovini i dotacija u budžet Republike Srpske Krajine od, odnosno iz Savezne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je budžet RSK pokrivao i sve troškove vojske ili se ona plaćala, odnosno ili su se ti troškovi drugačije plaćali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Budžet Republike Srpske Krajine je dijelom pokrivao troškove vojske, dijelom se budžet dotirao od strane Vlade Savezne Republike Jugoslavije, a dijelom materijalno-tehnička sredstva su nabavljana i posebno. Dio ili pretežan dio oficira na službi u srpskoj vojsci Republike Srpske Krajine je finansiran od Generalštaba Vojske Jugoslavije direktno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uzmimo jedan primer budžeta, možda će tako da nam bude jednostavnije da objasnimo ove razmere. To je dokument pod tabulatorom 7 iz dokaznog predmeta 352. Ovo je budžet iz novembra 1994. godine. Jeste li imali vremena da pogledate ovaj dokument kada ste razgovarali sa predstavnicima Tužilaštva u Hagu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li se imali prilike da se upoznate sa njim?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li vidali budžete ove vrste za vreme relevantnih događaja?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, bili su izvještaji i na vladi i na skupštini o stanju budžeta, Skupštini Krajine i Vladi Krajine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pogledajte, molim vas, brojke na ovoj listi gde se govori o prihodima RSK. Prema vašim saznanjima, htela bih da čujem vaš komentar, odnosno da uporedite odnos prihoda iz naplate poreza i prihod iz SRJ kako se ovde navodi, s obzirom da ste bili upoznati s budžetom prethodnih godina i da nam kažete da li je taj, da li su ti prihodi koji su dolazili iz naplate poreza bili veći ili manji ili su bili jednaki kao i prethodnih godina, pre 1994. godine? Mislim na drugu stranicu, na bilans prihoda i rashoda, žutim papirićem je označena stranica koja me zanima. Gospodine, ja bih želela da pogledate samo ovu glavnu stranicu sa ukupnim brojkama, ne ove prethodne gde se navode detalji. Naime, ovde ćete da vidite koliki je iznos iz poreza, koliki su prihodi iz poreza i koliki su ostali prihodi iz SRJ. Moje pitanje je bilo, s obzirom na prethodne budžete, kakav je bio ovaj odnos, kakva je bila ova razmera ranijih godina? Dakle, ako se uporedi prihod iz poreza i prihodi koji su dolazili iz SRJ, je li bio veći ili manji?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Veći prihodi su dolazili iz SRJ.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači da je ranijih godina ono šta je finansirala SRJ bilo čak i veće nego 1994. godine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, svakako, mnogo veće. To je vrijeme ratnog stanja i oružanih sukoba kada su potrebe za novcem bile veće, a prihodi u Krajini manji.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ako pogledamo budžet na ovom dokumentu, videćemo i unos u odnosu na kredite iz Narodne banke RSK. Da li je reč o budžetskom deficitu, da li se deficit finansirao kroz kredite Narodne banke RSK?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je. To je bio jedan od načina finansiranja budžeta. Prema mom saznanju, to je uglavnom išlo iz primarne emisije Narodne banke Jugoslavije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gde je Narodna banka RSK dobijala taj novac, odnosno odakle ga je dobijala?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Od Narodne banke Jugoslavije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi kažete da se to uglavnom pokrivalo iz primarne emisije. Znači li to da je po sredi bio novoodštampani novac koji su primali iz Narodne banke Jugoslavije?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je, to je bila ta dostava novca.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Narodna banka RSK, da li je ona bila nezavisna, samostalna institucija?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ona je praktično funkcionisala kao filijala Narodne banke Jugoslavije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, s obzirom na ove iznose u dinarima, gospodin Torkildsen nije mogao da nađe odgovarajući iznos koji bi mu poslužio da nađe odgovarajući odnos. Naime, službeni kurs u to doba bio je 1:1, a on nije mogao da nađe nikakve podatke za crno tržište, tako da vam ne mogu dati tačan odnos u nemačkim markama. To bi bio zapravo isti odnos, ali ne službeno. Gospodine svedoče, da li je RSK, odnosno SAO mogla da postoji bez podrške Jugoslavije, odnosno Srbije?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ne, ne bi nikako mogla. SAO Krajina i RSK bile su u potpunoj ekonomskoj i finansijskoj zavisnosti od Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ako pogledate sledeću stranu, videćete zašto je korišćen taj novac, dakle namenu novca. Ako pogledate konkretno sredstva za finansiranje vojske i policije, videćete da to iznosi skoro dve trećine ukupnog budžeta. Da li je tako?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li se i vi sećate tog odnosa?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, toga se sjećam. Odnosa se sjećam vrlo dobro. Najveći dio je uvijek bio za te potrebe. Čak i u vrijeme kada stvarno nije postojalo oružanih sukoba, postojalo je takozvano stanje, ratno stanje i

stanje neposredne ratne opasnosti, što je iziskivalo velike troškove za plaćanje ljudi koji su bili u jedinicama i nisu bili zaposleni.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste rekli da su velike količine novca dolazile iz Narodne banke Jugoslavije i da se radilo o sveže odštampanom novcu. Ko je kontrolisao Narodnu banku Jugoslavije, ako vam je poznato?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Formalnopravno, institucije Savezne Republike Jugoslavije, stvarno predsjednik Republike Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako to znate?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa zato što se kod predsjednika Srbije uvek išlo iz Krajine za potrebe i finansijske i materijalne, a on je prosljeđivao onda te naloge guverneru i predsjedniku, predsjednicima vlade i tako dalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, zamolila bih da pređemo na privatnu raspravu kako bih postavila jedno pitanje.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća otvorena za javnost

sekretar: Sada smo na privatnoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, da li ste vi lično otišli do gospodina Miloševića kako biste zatražili finansijsku pomoć?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, nekoliko puta.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete li da nam kažete kada ste prvi put otišli? Koji su bili razlozi vašeg odlaska i koji su bili rezultati te posete?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Prvi put kada sam otišao po pitanju finansija, bio je to moj treći susret sa predsjednikom Srbije, a išao sam zbog problema koje je imala "Tvornica vijaka" u Kninu. Naime, račun te tvornice je bio blokirana zbog duga od 60 do, oko 60 miliona dinara. Taj dug je fabrika imala prema "Splitskoj banci". Ja sam otišao kod predsjednika Srbije da pomognem da se dobije novac, da ta fabrika dobije novac da plati taj dug i predsjednik Srbije je obećao i to je realizovano. Oko 40 miliona, čini mi se, da je fabrika dobila novca za podmirenje duga.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kada je to bilo? Kada ste otišli?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je bilo u decembru 1990. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da ste se s njim sastali više puta u vezi sa finansiranjem. Recite nam o ovim drugim prilikama.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa konkretno 1993. godine sam takođe bio, sredinom 1993. godine u jednoj velikoj delegaciji iz Republike Srpske Krajine. Ja sam bio u svojstvu predsjednika opštine Knina. Tu su bili predsjednik Vlade, ministri, komandant vojske, predsjednici opština, kada je tražena, znači, šira pomoć od Srbije, odnosno predsjednika Miloševića. Na sastanku s njim bio je i predsjednik Vlade Srbije, Nilkola Šainović i od njega je bilo obećanje da će se sve te materijalne, finansijske potrebe riješiti.

SUDIJA KVON: Gospođo Uerc-Reclaf, ova "Tvornica vijaka", o kakvoj se kompaniji radilo? Da li je to imalo bilo kakve veze sa naoružavanjem, oružjem ili sličnim stvarima?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dakle, gospodine, čuli ste pitanje sudi- je Kvona (Kwon). Da li možete da odgovorite na to?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je fabrika za proizvodnju šarafa, vijaka. Tokom 1991. godine ona je radila neke manje usluge za vojsku, pravljenje ručnih bombi i sredstava za pravljenje oklopnog voza koga je Franko Simatović pravio u Strmici. Po mom saznanju, da. Ne velike, ali, znači, usluge za vojsku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, još jedno pitanje. Gospo- dine, da li vam je gospodin Milošević ikada tokom sastanka indicirao da on jeste na čelu, odnosno da on jeste taj koji kontroliše Narodnu banku ili srpsku administraciju?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To se prosto podrazumijevalo. Takav stav je imao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi razgovarali sa gospodinom Miloševićem aprila 1995. godine i da li ste tom prilikom razgovarali o situa- ciji u Kninu i eventualnoj pomoći koja bi mogla da se pruži Kninu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Aprila 1995. godine razgovarao sam u tri navrata sa predsjednikom Miloševićem. Na početku aprila razgovarao sam oko vojnih operacija koje je izvodila HVO vojska na teritoriji Bosne i Hercego-

vine, u zaleđu Knina. Zatim, tom prilikom mi je rekao oko podrške sledeće: da nije tačno da 300.000 ljudi u Krajini stoji prema četiri miliona Hrvata u Hrvatskoj, već da iza Krajine stoji cijela logistička podrška Srbije.

SUDIJA ROBINSON: Gospođo Uerc-Reclaf, vratite se na ovo pitanje koje ste postavili, odnosno da li je gospodin Milošević ikada indicirao da je on glavni ili zadužen za Narodnu banku, a svedok je odgovorio da se to podrazumevalo, to je bio njegov stav. Mislim da bi to trebalo da se pojasni.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, časni Sude, ja bih takođe htela da naznačim da u vezi sa ovim šta je svedok upravo rekao u rezimeu u paragrafu 95 i paragrafu 267, dakle da se ta dva paragrafa bave ovim telom, a ja sam to spojila, kako ne bismo morali da ponavljamo. Ipka, gospodine, čuli ste šta je sudija Robinson (Robinson) rekao u vezi sa mojim pitanjem da li vam je gospodin Milošević na bilo koji način indicirao, naznačio da je on, u stvari, zadužen za Narodnu banku i srpsku administraciju. Vi ste spomenuli to da je on rekao da je Srbija iza vas, odnosno sistem podrške da je iza vas. Šta je to, u stvari, tačno značilo?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je značilo da Krajina ima ljudstvo za borbu, a da sva materijalno-tehnička i finansijska sredstva daje Srbija.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ona vaša primedba da se to podrazumevalo da je gospodin Milošević, u stvari, bio glavni vezano za Narodnu banku i srpsku administraciju, recite nam koja je osnova tog vašeg komentara? Zašto se to podrazumeva?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa za svaki problem koji nije mogao da se reši sa nadležnim ministrima ili predsednikom vlade ili guvernerom, odlazilo se kod predsednika Miloševića i nakon razgovora sa njim to bi bilo riješeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, sada možemo da se vratimo na javnu sednicu.

SUDIJA KVON: Samo trenutak jedan. Gospodine, gospodin Milošević, kao predsednik Srbije je mogao da kaže "vi imate punu podršku srpskog naroda". U kakvoj je to vezi sa kontrolom nad Narodnom bankom Jugoslavije, da li biste mogli da nam to pojasnite, da nam date razloge zbog čega tako mislite?

SVEDOK C-061: Pa predsjednik Milošević je kontrolisao sve institucije Republike Srbije, a od stvaranja Savezne Republike Jugoslavije u aprilu 1992. godine, kontrolisao je i institucije Savezne Republike Jugoslavije. Čak je i predsjednik Savezne Republike Jugoslavije, tadašnje, Zoran Lilić, govorio za sebe da je samo upotrebljiv čovek, kadar predsjednika Miloševića. Tako su funkcionisale i ostale institucije.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Sada možemo da predemo na otvorenu sednicu.

(otvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Upravo ste pomenuli predsednika Lilića. Kada je on izneo tu primedbu da je na raspolaganju predsedniku Miloševiću?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je bilo 1994. godine, početkom 1995. godine. Video sam ga kako izlazi iz predsjedničke palate, iz kabineta predsjednika Miloševića i predamnom se pozdravlja sa Borislavom Mikelićem, predsjednikom tadašnje Vlade Republike Srpske Krajine pošto su bili, znam da su bili bliski, lično među sobom. Mikelić ga je pitao kako je. On je za sebe rekao "pa ja sam neko ko je na raspolaganju. Ja sam upotrebljiv čovek".

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Htela bih da vam predočim još nekoliko dokumenata koji se tiču finansija. Prvi je dokaz 352, tabulator 13. Oprostite, tabulator 15. Radi se o dopisu od 19. juna 1992. godine, Vlada Republike Srpske Krajine, upućeno je Saveznom izvršnom veću, Saveznom sekretarijatu za finansije i Narodnoj banci Jugoslavije. Ovim dopisom se traži iznos od 12 milijardi i 900 miliona dinara i tu se takođe navodi žiro račun budžeta Republike Srpske Krajine. Recite nam da li je to bio žiro račun SDK ili se radilo o pravom bankovnom računu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je budžetski račun.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ako pogledamo poglavlje i potpis, možete li da nam kažete da li se radi o autentičnom dokumentu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je potpis, to je pismo ministra finansija Vojina Peurače, tadašnjeg ministra finansija u Vladi Republike Srpske Krajine.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospođice Higin (Higgins).

ASISTENT PRIJATELJA SUDA HIGINS: Časni Sude, možda se jednostavno radi o formulaciji. Naravno da svedok može da komentariše pečat, ali ovde imamo kopiju. Sad ne znam kako on može da komentariše autentičnost ovog dokumenta. Dakle, moguće je da se radi jednostavno o formulaciji pitanja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, vi ste spomenuli potpis. Gospodine, da li prepoznajete ovaj potpis?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Viđao sam ovaj potpis.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A što se tiče poglavlja ovog pisma, da li je to poglavlje koje je Vlada RSK koristila u to vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ovo je forma običnog naslova.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, gospodin Torkildsen je saznao da je crni kurs u to vreme za ovaj iznos dinarski bio otprilike 11 miliona nemačkih maraka. Sledeći dokument je dokaz 325, tabulator 13. Radi se o pismu ministra odbrane RSK Ministarstvu odbrane Republike Srbije i tiče se sastanka koji je održan 12. novembra 1992. godine i to sastanka sa predsednikom Miloševićem i drugim osobama koje se navode u prvom paragrafu ovog pisma. Kada pogledate na učesnike, tu vidite Gorana Hadžića, Zdravka Zečevića, Milana Martića, Stojana Španovića, Vojina Peuraču, zatim tu se navodi i Boško Božanić. Da li su oni bili na položajima koji se navode ovde u ovom dopisu u to vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, jesu u to vrijeme.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je vama poznato da je ovaj sastanak održan novembra 1992. godine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ne, nije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li se ovaj sastanak nije održao ili vi niste znali za taj sastanak?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja nisam znao za taj sastanak.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ako pogledamo zaglavlje, pečat i potpis ovog dopisa, da li možete da nam nešto kažete o tome?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je ovde pečat Republike Srpske Krajine, prijedstavništvo u Beogradu, ministar Španović. Nisam siguran u potpis, ali pečat je iz tog vremena, odgovara.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je Vlada RSK imala predstavništvo u Beogradu na toj adresi i da li ovo, u stvari, zaglavlje odgovara, dakle, predstavništvu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Odgovara pečat, vlada je imala prijedstavništvo u Beogradu i to je pečat prijedstavništva.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U ovom dopisu na prvoj strani u drugom paragrafu stoji da je predsednik gospodin Milošević prihvatio koncept stvaranja odbrambenog sistema Krajine čiju osnovu treba da čini oko 23.000 ljudi u miliciji, od čega oko 5.000 u redovnom sastavu, a 18.000 u sastavu brigada koje treba da čine mirnodopsko jezgro vojske i obezbede sigurnost granice Krajine. Stav je da se ovaj broj ne umanjuje i da se mora naći način i sistem finansiranja da taj broj ljudi ostane u stalnom sastavu, kao profesionalni deo vojske. Prihvaćeno je da se odmah pristupi planiranju sredstava za potrebe vojske i milicije i to kao što je to bilo 1992. godine, preko Ministarstva odbrane RSK i Ministarstva odbrane Republike Srbije. Gospodine, da li je postojao takav koncept odbrane i da li se on finansirao na ovaj način, kako je to opisano u ovom dopisu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa koncept odbrane je postojao, on je, ovaj koncept je utvrđen u jesen 1991. godine i finansirao se na ovakav način.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dalje stoji u ovom dopisu: "Predsednik Milošević je izneo stav da se preko Vojske Jugoslavije trebaju planirati sredstva za održavanje tehnike i da će on pomoći da se to realizuje, te da Vojska Jugoslavije finansira aktivne starešine i civilna lica koja su ostala u Krajini. Sve ostale potrebe za finansiranje odbrane da se planiraju preko Ministarstva odbrane". Da li je to tako bilo i učinjeno?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je bilo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je poznato da li se gospodin Milošević zaista složio sa ovakvim konceptom i prihvatio ga?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ovo je ovako funkcionisalo. Ja znam da za neke slučajeve, recimo za biranje komandanta vojske išlo se takođe direktno kod Miloševića. Znači, sistem je ovako funkcionisao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, malo kasnije ćemo da se vratimo na ovo pitanje u ovom dopisu, dakle kada budemo prešli na pitanja vojske. Molim da se svedoku predoči sledeći dokument, tabulator 17, dokazni predmet 352. Radi se o zahtevu Ministarstva finansija Republike Srpske Krajine, dakle, zahtevu na pet miliona dinara, upućeno Narodnoj banci Jugoslavije. Gospodine, možete li da nam kažete nešto o zaglavlju ovog dopisa, potpisu i pečatu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je način kako se u to vreme komuniciralo, kako je komunicirao ministar finansija Republike Srpske Krajine, Ratko Veselinović.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu, hvala vam. Sledeći dokument je tabulator 18. Radi se o još jednom dopisu, dopisu Narodne banke Republike Srpske Krajine, kabinet guvernera, upućeno Narodnoj banci Jugoslavije. A zahtev je za dotaciju gotovog novca i to 10 miliona dinara. Dopis je od 24. jula 1995. godine. Dakle, ponovo ako možete da nam date svoj komentar u vezi sa zaglavljem, pečatom i potpisom.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. To je način komuniciranja Pavla Marjanovića, guvernera Narodne banke Republike Srpske Krajine, a znam i konkretno da je u to vreme postojao ovaj problem o kome govori u pismu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je ispunjen ovaj zahtev, da li je to tako i urađeno?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja ne znam da li je urađeno, jer je posle nekoliko dana Narodna banka RSK evakuisana iz Knina.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći dokument je tabulator 19, dokaz 352. Radi se o dopisu MUP-a RSK, 5. novembar 1993. godine. Dopis se upućuje MUP-u Republike Srbije. Molimo vas za komentar u vezi sa zaglavljem, pečatom i potpisom.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, ovo je dokument koji je mogao načiniti načelnik policije, Javne bezbjednosti u MUP-u Krajine, Pavković Nebojša, po pečatu, ali njegov potpis ne znam, nisam siguran.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A što se tiče sadržaja ovog dopisa, tu se, u stvari, spominje prelaz radnika MUP-a, dakle prelaz iz Republike Srpske u Republiku Srbiju i to prelaz radi pratnje novca iz Beograda u Knin. Da li se novac prenosio na ovakav način kako je to opisano u ovom dopisu, ako znate?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, prenosile su se u gotovini dve vrste novca. Znači gotovina iz Narodne banke Jugoslavije i gotovina koju su išli ljudi iz Ministarstva unutrašnjih poslova ili vojske da donose za sebe, znači za svoje potrebe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada kažete "za svoje potrebe", mislite li na neke položaje, odnosno službe ili na osobe? Da li mislite na armiju i MUP?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Mislim na institucije, Ministarstvo unutrašnjih poslova ili na armiju, vojsku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ova praksa donošenja novca iz Srbije u Krajinu, u kom vremenskom razdoblju je primenjivana, kada se to radilo?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To se radilo od 1991. do 1995. godine. U julu 1995. godine znam da je tadašnji komandant Mrkšić na taj način donosio novac za oficire Srpske Vojske Krajine. Donosio je iz Beograda.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I poslednji dokument koji me zanima je dokument pod tabulatorom 20 istog dokaznog predmeta. Pismo Milana Martića u svojstvu ministra unutrašnjih poslova u Kninu, upućeno kabinetu predsednika Republike Srbije gospodinu Miloševiću, predsedniku Vlade Republike Srbije gospodinu Šainoviću i ministru unutrašnjih poslova Zoranu Sokoloviću. Pismo nosi datum 28. aprila 1993. godine. Ponovo jedan zahtev za finansiranje. Možete li da komentarišete ovo pismo? Molim vas prvo zaglavlje, potpis i pečat, a zatim i sadržaj pisma.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je zaglavlje koje se odnosi na Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske Krajine, pečat Ministarstva unutrašnjih poslova i potpis kako se viđao na potpisima koje je potpisivao Milan Martić.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U aprilu 1993. godine, da li vi znate da su u to doba bili potrebni dodatni resursi?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Postojalo je stanje oružanog sukoba između Krajine i Hrvatske.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala. Sad ćemo da završimo sa finansiranjem i da porazgovaramo o SAO Krajini u decembru 1990. godine.

SUDIJA MEJ: Gospođo Uerc-Reclaf, ovo je jedno područje koje možemo brzo da pokrijemo. Mislim da biste to trebali da imate na umu, pogotovo kad je reč o ovim osnovnim dokumentima i pozadini događaja. Molim vas da se time ekspeditivno pozabavite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Prvi dokument je iz dokaznog predmeta 351 i to je tabulator 26. Molim vas, samo odgovor da ili ne. Da li je ovo izveštaj koji je datiran 30. aprila 1991. godine, a govori se o komisiji čiji je zadatak bio da verifikuje mandat članova Skupštine Srpske Autonomne Oblasti Krajina?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je. Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu. Tabulator 29 istog dokaznog predmeta. I molim vas, tabulator 36. Dokument 29 je dokument od 30. aprila 1991. godine, rešenje o izboru predsednika Izvršnog veća Skupštine Srpske Autonomne oblasti Krajina. Da li je to to?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovaj drugi dokument, da li je ponovo reč o jednoj odluci i to od 29. maja 1991. godine, o proglašenju Statuta SAO Krajine kao Ustavnog zakona SAO Krajine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, u prevodu ovog dokumenta nalazi se jedna greška u engleskoj verziji, datum je 29. jun 1991. godine, dok je u originalu na BHS-u maj. Sledeći dokument koji me zanima je pod tabulatorom 37 i dalje, istog dokaznog predmeta i to 37, jedan i dva. Jesu li ovo Ustavni zakoni SAO Krajine i to 29. maja 1991. godine i isto tako Ustavni zakon kojim se dopunjuje i izmenjuje ustavni zakon SAO Krajine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Najvažnije promene su zapravo bile promena imena Izvršnog odbora SAO Krajine u "Vlada", Izvršnog veća, izvine, u "Vlada SAO Krajine"?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Videli smo i originalni Statut SAO gde se spominje zakon Hrvatske i SRJ. Da li je došlo do nekih promena i u tom smislu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to sada samo zakon SRJ?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Znači ovde su dve bitne promjene u odnosu na Statut. Znači pored konstituisanja, odnosno određivanja postojanja Vlade SAO Krajine, tu je i ustavno konstituisanje po Ustavnom zakonu Srpske Autonomne Oblasti Krajine kao federalne teritorije Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći dokument je iz istog dokaznog predmeta, pod brojem 38, a reč je o Zakonu o Vladi Srpske Autonomne Oblasti Krajine, je li tako?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Tako je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći je tabulator 40. Ponovo jedan zakon, ovaj put o ministarstvima SAO Krajine.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovde bih samo htela da pogledate član 6 ovog dokumenta, gde se govori o Ministarstvu odbrane. U tekstu stoji sledeće: "Ministarstvo odbrane obavlja poslove uprave koji se odnose na planiranje i organizovanje odbrane, izvršavanje vojne obaveze, organizovanje i funkcionisanje civilne zaštite kao i druge propisane poslove". Takođe i član 7 u kom se navode prava i dužnosti i odgovornosti Ministarstva unutrašnjih poslova, je li tako?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći dokument je tabulator 42, iz istog dokaznog predmeta. Zakon o sudovima SAO Krajine, takođe datum 29. mart 1991. godine.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeća tri dokumenta tablatori 43, 52 i 53 iz istog dokaznog predmeta, dakle 351. Ova tri dokumenta odnose se, prvi na Zakon o primeni pravnih propisa Republike Srbije na teritoriji SAO Krajine. Sledeći je jedna odluka Vlade SAO Krajine od 1. avgusta 1991. godine o primeni Zakona o političkim organizacijama Republike Srbije. I treći pod brojem 53 je takođe odluka Vlade SAO Krajine, isti datum, 1. avgusta 1991. godine, a reč je o primeni Zakona o unutrašnjim poslovima Republike Srbije. Možete li da nam kažete zašto se uopšte spominje srpski zakon, a ne zakon SRJ?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Zbog toga što nije potrebno bilo spominjati zakon SRJ, on se primenjivao u kontinuitetu, znači nije ukidan od primenjivanja zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. A za zakone koji su prestali da važe u Krajini, a bili su zakoni bivše Socijalističke Republike Hrvatske i nisu uvedeni drugi zakoni za tu istu materiju u SAO Krajini, iz tog razloga je za tu vrstu zakonodavne potrebe bilo potrebno primjeniti zakone Republike Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, sledeći dokumenti odnose se na imenovanje određenih osoba na određene položaje i mislim da ne moramo to da pokažemo svedoku. Ja bih samo tražila da se oni usvoje.

SUDIJA MEJ: Da, mi možemo sami to da pročitamo.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Radi se o tabulatoru 49.5, 49.14, 49.3. To se nalazi u drugom registratoru pod tabulatorom 49 i to 49.5, 49.8, 49.9, 49.10, 49.14. To je to. Htela bih da pređemo na privatnu raspravu samo kratko za jedno pitanje, da bismo nešto razjasnili u vezi sa autentičnošću dokumenata.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća otvorena za javnost

sekretar: Na privatnoj smo sednici, časni Sude.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine svedoče, kada ste imali onaj razgovor u Beogradu u svojstvu osumnjičenog, da li ste dostavili veliki broj

dokumenata koji su se ticali SAO i RSK i načina kako su one funkcionisale?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Većina tih dokumenata su potpisani od strane vas lično i vaših kolega u Vladi ovih institucija.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala. Možemo da se vratimo na javnu sednicu.

(Otvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći dokument je iz dokaza 351, tabulator 63. Ovaj dokument nosi datum 26. oktobar 1991. godine, a reč je o odluci o prelasku na rad u ratnim uslovima. Kada je rat zapravo počeo u SAO Krajini, tog datuma ili možda pre?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Oružani sukobi su trajali u Krajini od sredine, od sredine 1991. godine. Pravi rat je počeo od avgusta meseca 1991. godine, kada je JNA bila masovno uključena u borbena dejstva.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći dokument koji bih želela da vam pokažem je pod tabulatorom 59 istog dokaznog predmeta. Zapravo ne, ne moramo da raspravljamo o ovom dokumentu, možemo da nastavimo, ali ja imam pitanje u vezi sa sledećim dokumentom pod brojem 61 koji je deo istog dokaznog predmeta. Ovo je jedna odluka da se imenuju članovi Komisije za rad na realizaciji platforme o mogućim rešenjima ustavnog položaja SAO Krajine u budućoj zajednici jugoslovenskih naroda. Dokument nosi je datiran 21. novembra 1991. godine. Možete li, molim vas, da nam objasnite zašto je ova komisija uspostavljena i čime je trebala da se bavi?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ovo je vreme kada se održavala, odnosno nakon održavanja glavnih sednica konferencije o prethodnoj Jugoslaviji koja se održavala u Hagu. Tada su već nastupile određene promene na prostoru Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i u tim uslovima SAO Krajina je trebala da definiše i svoj položaj.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz ovaj dokument ide još jedan. Htela bih da vam pokažem i taj. On je pod tabulatorom 62. Reč je o Zakonu o unutrašnjim poslovima. Imam jedno pitanje u vezi s članom 30 koji glasi: "Ministarstvo unutrašnjih poslova saraduje sa organizacijama unutrašnjih poslova u federaciji i drugim republikama i pruža im pomoć u izvršavanju zadataka iz njihovih nadležnosti. Odnosi i saradnja Ministarstva unutrašnjih poslova sa organima unutrašnjih poslova u federaciji i drugim republikama zasnivaju se na pravima i dužnostima određenim zakonom" i tako dalje. Na koje druge republike se ovde misli u članu 30?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Na Republiku Srbiju, prije svega.

TUŽILAC UERC-RECLAF: U redu. Hvala. Završila sam sa ovim dokumentima. Imam jedno opšte pitanje u vezi sa njima.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da je zaista suvišno da pravnik postavlja pitanje na koga se misli u opštem aktu koji ima nivo zakona i u kome decidno piše saradnja sa drugim republikama, a onda ovaj žalosni svedok odgovara da se misli na Srbiju. Pa valjda zakon piše onako kako glasi i ne treba objašnjenje na koga se misli. Ovo je zakon jedne republike u kome se kaže da njegovo Ministarstvo unutrašnjih poslova saraduje s drugim republikama. Zaista je ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi ćete da imate prilike da komentarižete ovo. Sada moramo da nastavimo dalje sa ovim dokazima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Još jedno dodatno pitanje, gospodine svedoče, u odnosu na član 30. S kojim drugim republikama je RSK i SAO saradivala, s kojim drugim republikama je ostvarivana ta saradnja?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: U to vrijeme sa Srbijom i Crnom Gorom. Nije bilo drugih republika sa kojima bi mogla saradivati u kontekstu te odredbe zakona.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad je reč o ovim odlukama i zakonima koje smo sada pogledali, ko je izrađivao nacрте, ko ih je pisao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Boro Rašuo i Risto Matković.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Htela bih vrlo kratko da se osvrnem na Zakon o opštenarodnoj odbrani koji se primenjivao u SAO Krajini. Da li ste vi dostavili te zakone tokom vaših razgovora sa predstavnicima Tužilaštva u Beogradu i u Hagu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, što se tiče Zakona o opštenarodnoj odbrani, ja sam dostavio jedan tekst koji sadržajno odgovara zakonu koji je 1. avgusta 1991. godine primjenjen u SAO Krajini.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, mislim da ne moramo da pokazujemo ove dokumente svedoku. Mogu samo da ih spomenem. Radi se o Zakonu o opštenarodnoj odbrani koji je SFRJ usvojila 1981. godine. To je tabulator 21 dokaznog predmeta 352. Zatim Zakon o izmenama i dopunama Zakona o opštenarodnoj odbrani, objavljen u "Službenom listu" SFRJ 1991. godine, tabulator 22. Zatim srpski Zakon o odbrani, iz jula 1991. godine, tabulator 24. I sledeći tabulator, broj 23, Uredba o primeni Zakona o odbrani Republike Srbije na teritoriji RSK, iz avgusta 1991. godine. I tabulator 25, jedan dodatni dokument koji bih zapravo htela da analiziram sa svedokom. Tabulator 25, dakle, molim da se taj dokument pokaže svedoku. Reč je o jednom pismu upućenom predsedniku skupštine opštine, u kome se obaveštava o donošenju odluke o primeni Zakona o odbrani Republike Srbije na teritoriji SAO Krajine na osnovu Zakona o primeni pravnih propisa Republike Srbije i takođe ko je na čelu Teritorijalne odbrane, a to je predsednik Vlade. Da li je i ovo dokument koji ste dali Tužilaštvu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste imali u Krajini srpski Zakon o odbrani iz jula 1991. godine. Kako ste došli do njega zapravo?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Mislite na Zakon o odbrani Republike Srbije?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Dobili smo ga iz kabineta predsednika Srbije, gospodina Slobodana Miloševića, faksom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste ga faksom i zatražili, odnosno kako je do toga došlo, kako je on stigao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, zatraženo je iz kabineta da nam se faksom pošalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li vi zapravo razgovarali o tome sa gospodinom Miloševićem ili ste se jednostavno obratili kabinetu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Sekretarici gospodina Miloševića, da ona uspostavi kontakt, da pita predsjednika možemo li ga dobiti.

SUDIJA KVON: Da li je to bio jedini način da se dođe do zakona Republike Srbije u to vreme?

SVEDOK C-061: To je bio način da se brzo dođe do tog zakona, znači bez čekanja da stigne poštom iz "Službenog glasnika".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Ako je to još jedan od vaših komentara koje smo već čuli, onda nam i ne treba, gospodine Miloševiću. Posle ćete da nam pomognete, a sada ćemo da napravimo pauzu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo sam hteo da pomognem gospodinu.

SUDIJA MEJ: Ne, to možete kasnije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Još samo jedno pitanje, časni Sude, u vezi sa ovim pa ću da završim sa ovom temom. Gospodine svedoče, onda kada ste zatražili Zakon o odbrani Republike Srbije, da li je on već bio usvojen, da li je bio u procesu usvajanja?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Njega je Skupština Republike Srbije usvojila, a bio je kod predsjednika republike na potpisu, na potpisivanju, znači u proceduri potpisa.

SUDIJA MEJ: U redu, pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine C-061, na početku vašeg svedočenja spomenuli ste srpske medije i njihov značaj u to vreme. Kako

su srpski mediji izveštavali o situaciji Srba u Jugoslaviji, a posebno o situaciji Srba u Hrvatskoj 1990. i 1991. godine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ti mediji su ne samo pratili događaje koji su se dešavali, koji su se ticali Srba na prostoru bivše Jugoslavije, posebno na području Hrvatske, već su vrlo intenzivno kreirali javno mišljenje i o događajima i o celokupnoj situaciji u to vrijeme. Kako su rasle političke tenzije na prostoru prethodne Jugoslavije, posebno konflikti koji su nastajali, politički konflikti u Hrvatskoj početkom 1990. godine i tokom 1990. godine, izveštavanje medija iz Srbije, iz Beograda posebno, bilo je praćeno na vrlo poseban način. Svako izvještavanje o tim događajima praćeno je asocijacijama na događaje iz prošlosti. Te asocijacije na prošlost ticale su se događaja iz Drugog svjetskog rata, kada su hrvatski nacisti i ustaše izvršili velike masakre i pogrome srpskog stanovništva na prostoru kvislinške tvorevine NDH, za vreme Drugog svjetskog rata. Znači, mogu da kažem uopšte da je gradacija izvještavanja i podsjećanje na događaje iz prošlosti ne samo da je bila primjerena političkim inicijativama iz Beograda, već je, kažem, išla više koraka naprijed. Znači, u smislu stvaranja javnog mnjenja, najprije sa podsjećanjem na prošlost, a onda stvaranjem nepovjerenja u novu hrvatsku vlast, a zatim i stvaranjem javnog mišljenja, neprijateljskog u odnosu na novu Vladu Hrvatske.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako je opisivana hrvatska Vlada?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa opis hrvatske Vlade zavasio je od vrijeme na kada se opisivala, od vlasti sličnoj ustaškoj, neoustaškoj pa u vrijeme otvorenih neprijateljstava i ratnog sukoba, kao ustaškoj vlasti, genocidnoj vlasti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li se bilo šta govorilo o namerama hrvatske Vlade u odnosu na srpsko stanovništvo u Hrvatskoj?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, pogotovo početkom 1991. godine. Govoreno je da je namera hrvatske vlade da izvrši novi genocid i pokolj Srba u Hrvatskoj, u Kninu posebno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo reči o hrvatskom stanovništvu i o njihovim odnosima sa Srbima, odnosno da li je moguće da oni žive zajedno?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Više je potencirano razdvajanje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Srpski mediji iz Beograda i iz Srbije, da li su lažno izveštavali o događajima u Hrvatskoj?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Moglo bi se reći da su preuveličavali događaje, činili ih dramatičnijim nego što oni jesu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to izveštavanje imalo nekog uticaja na srpsko stanovništvo u Hrvatskoj? Ako jeste, kakav je taj uticaj bio?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, veoma velikog uticaja. To izveštavanje stvaralo je nepovjerenje prema hrvatskoj vlasti, a onda i neprijateljstvo prema hrvatskoj vlasti i vladi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A hrvatsko stanovništvo, vi ste rekli da je to razvijalo neprijateljstvo i nepovjerenje prema hrvatskoj vladi. A kakav je bio odnos prema hrvatskom stanovništvu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je bio indirektan odnos. Znači smatralo se da svi oni koji podržavaju takvu hrvatsku vlast, su isti kao takva vlast.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo nešto u medijima što je vas lično pogodilo ili se odnosilo na vas lično?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa svi natpisi koji su podsjećali na prošlost jako su me se doimali, čak i u jednom intervju koji sam imao, ja sam se podsjetio na tu prošlost, čak i ja, odnosno novinari su čak tražili od mene da se podsjećam na tu prošlost. A posebno je uticalo na mene prikazivanje name-ra hrvatske vlade i ministara prema Srbima u Hrvatskoj i prema Srbima u Kninu posebno. To je trenutak koji je mene lično najviše zaplašio i kod mene je stvorio jedan neprijateljski odnos prema Vladi Hrvatske.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi videli onaj snimak gde je prikazan Špegelj, ako znate šta je to?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je bio film koji je na Televiziji Beograd prikazan o Špegelju i Boljkovcu, ministrima hrvatske vlade i njihovim namjerama u odnosu na Srbe u Hrvatskoj, u odnosu na vojsku i u odnosu na Knin.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, Tužilaštvo bi htelo da pusti nekoliko segmenata te trake zvane "Špegelj". Radi se o dokaznom predmetu 352, tabulator 170, naravno uz vašu dozvolu.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Mi smo dali video traku tehničkoj službi i znaju odakle treba da puste snimak.

(Video snimak)

Martin Špegelj: Organizuj dva, tri čovjeka za likvidaciju najopasnijih. Fizičku likvidaciju. Dođe u stan kurir, pojavi se na vratima i dum, dum i siđe dole stepenicama. Posle neka oni traže policiju da ona utvrde tko je. Siđe se stepenicama dolje, ide se kod drugog, odnosno istovremeno. Koji su najopasniji mogu biti ubijeni na vratima. Nije u pitanju niti žena niti djeca, ništa to. To se ne pita. Ako treba dvojica, trojica za likvidaciju rukovodstva ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, vi imate engleski prevod ovoga šta je rečeno. To je u istom dokaznom predmetu, isti tabulator. Ja sam se nadala da ćemo da čujemo prevod iz engleske kabine, budući da mislim da smo im dostavili taj prevod.

SUDIJA MEJ: Izgleda da je bilo problema da prevodioci čuju. E sad ne znam da li su dobili prevod ovog dela ili ne. Ako želite, možete da pustite još neke delove.

TUŽILAC UERC-RECLAF: U redu.

SUDIJA MEJ: Da vidimo kako će da ide sa sledećim delom. Ako ne bude bilo prevoda, onda ćemo morati da odustanemo. Da li želite da pustite još jedan deo?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, hvala.

(Video snimak)

(Kraj video snimka)

prevodioci: Kvalitet zvuka je suviše loš.

SUDIJA MEJ: Pa izgleda da je nemoguće da prevedu. Mi imamo ovde transkript, dakle, imamo prevod na engleski jezik.

TUŽILAC UERC-RECLAF: U redu, možemo da odustanemo budući da imamo prevod na engleskom i to bi trebalo da bude dovoljno.

SUDIJA MEJ: Da, slažem se.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jedini problem je što svedok sad nema pred sobom tekst. Gospodine, recite nam da li ste vi pogledali ovaj snimak, dakle ovde u Hagu i to u kancelariji Tužilaštva?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jesam dijelove snimka.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li gospodin Špegelj na ovoj traci govori o ubijanjima pripadnika JNA i o rešavanju pitanja problema u Kninu masakrom? Da li je to rekao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, tako je rekao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ko je načinio ovaj video snimak, ako znate?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Kada je prikazano, objavljeno je da ga je načinila Informativna služba Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu SFRJ. Kasnije su mediji objavili da je taj snimak napravio KOS.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je general Špegelj negirao da je rekao takve stvari, dakle da se ubijaju pripadnici JNA i ljudi u Kninu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Preko medija se moglo čuti da je demantovao, to znači negirao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je ovaj video snimak pušten samo jednom ili u više navrata i u koje vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja znam da je puštan oko 25. januara. Znam da su posle izlazili u štampi, neke su novine objavljivale tekstove. Čini mi se da je puštano više puta, ali ja nisam gledao. Gledao sam prvi put samo.

SUDIJA MEJ: Koje godine je to bilo?

SVEDOK C-061: 1991. godine, oko 25. januara 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je ovaj video snimak uticao na srpsko stanovništvo u Hrvatskoj, a posebno na srpsko stanovništvo u Kninu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Nakon ovog snimka dešavali su se masovni mitinzi i protesti protiv, ne samo Špegelja, nego i hrvatske vlade i uopšte mitinzi podrške Jugoslaviji i Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Uticali su toliko da su vlade i svi oni koji su je podržavali, hrvatska vlada i svi oni koji su je podržavali su se smatrali neprijateljem srpskog naroda. Vladao je veliki strah od Hrvatske u to vrijeme, nakon ovoga posebno.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Vi ste već spomenuli jedan intervju koji ste dali medijima, ali ja bih htela da čujem još neke dodatne komentare o tome, ali mislim da bi to bilo bolje da se uradi na privatnoj sednici.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća otvorena za javnost

sekretar: Časni Sude, prešli smo na privatnu sednicu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Uz pomoć poslužitelja htela bih da predočim svedoku dokaz 352, tabulator 26. Radi se o intervjuu koji ste vi dali januara 1991. godine i to NIN-u. Ovaj intervju s vama potpisao je Stefan Grubač. Da li je on zaista razgovarao s vama i recite nam odakle i kako poznajete tog čoveka?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, on je sa mnom pravio ovaj intervju. On je sa mnom pravio dosta intervjuva tokom druge polovine 1990. godine i prvoj polovini 1991. godine. Zbližio se sa mnom. On je, inače, poreklom iz okoline Drniša, iz Dalmacije. Postao mi je blizak u tom smislu što je imao česte komunikacije, sugestije otprilike kako bi trebalo da nastupam, da izlažem. U martu mjesecu je tražio od mene da napišem izjavu koja se čitala na kontramitingu SPS-a povodom demonstracija opozicije u Beogradu. Jednom prilikom tražio je ...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, doći ćemo i na to. Ja sam htela samo da znam odakle ste ga poznavali. Da li je gospodin Grubač imao kontakte sa gospodinom Miloševićem, odnosno da li vam je to poznato?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Poznato mi je da je imao kontakte sa saradnicima gospodina Miloševića, odnosno sa bliskim prijateljima gospodina Miloševića.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Na koga mislite?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To su osobe iz porodičnog kruga porodice Milošević. Jedna osoba iz Izvršnog odbora Jugoslovenske levice, žena. Trenutno ne mogu da se sjetim imena, možda ću se sjetiti kasnije. Dolazio je čak sa mnom u kabinet predsjednika Miloševića. Razgovarao je sa šefom kabineta, odnosno imao je kontakte sa šefom kabineta predsjednika Miloševića, Goranom. Tražio je jednom od mene, da šef traži, gospodin Milošević da dam jednu izjavu protiv Vuka Draškovića, tadašnjeg šefa opozicije u Srbiji.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači da je gospodin Grubač imao određenog uticaja na vas u smislu onoga šta ćete da kažete, kada i koliko često?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U ovom intervjuu na drugoj strani engleske verzije gospodin Grubač govori o autonomnoj srpskoj Krajini i o doktoru Milanu Babiću i to kao kancelaru. Da li je on o vama u svojim izveštajima i intervjuima govorio kao o kancelaru?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa on me je uzdizao. Mislim davao mi je viši značaj, pojam kancelar je u tom smislu.

SUDIJA KVON: Gospođo Uerc-Reclaf, nisam baš siguran da pratim ono šta govorite. Da li govorimo o gospodinu Grubanu ili o gospodinu Grubaču?

SVEDOK C-061: Grubaču.

SUDIJA KVON: Da, hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF: To ime se vidi na strani 7, dakle Stefan Grubač.

SUDIJA KVON: Da, ali u transkriptu stalno stoji Gruban.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pa njegovo ime možete tačno da vidite na sedmoj strani prevoda, dakle Stefan Grubač. Gospodine, da li je bilo i drugih novinara iz Srbije u to vreme, koji su sa vama kontaktirali i koji su vas, kako ste rekli, uzdizali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa bilo je mnogo novinara. Prosto mislim da sam morao, bilo je neophodno, traženo je od mene da stalno dajem izjave,

komentare, da stalno komentarišem svaki događaj koji se dešavao, posebno Krste Bijelić je još od sredine devedesetih godina bio dopisnik Televizije Beograd u Kninu i stalno je tražio izjave. Čak se javno hvalio da je on od mene napravio političara.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da se on hvalio da je od vas napravio političara. Kada je to rekao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tokom 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je gospodin Krste Bijelić bio u bliskoj vezi sa gospodinom Miloševićem?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: On je 1991. godine postao urednik informativnog programa Televizije Beograd, kuće koju je kontrolisao predsjednik Milošević. Čak mi je jednom predsjednik Milošević rekao, u šali, da sam ja preko predsjednika Miloševića postavio Krstu Bijelića za urednika informativnog programa Televizije Beograd.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kada vam je on to rekao? Kada vam je gospodin Milošević to rekao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa u 1991. godini prilikom jednog susreta.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U ovom intervjuu o kome smo upravo govorili, dakle u intervjuu sa gospodinom Grubačem, na zadnjoj strani vi odgovarate na pitanje gospodina Grubača. On pita: "I ovih dana ima uhapšenih Srba, nema uhapšenih Hrvata. Ko u Hrvatskoj sprovodi hajdučiju", a vi kažete: "Hrvatsko vodstvo i ustaški policijski režim": Dakle, da li to znači da ste vi prihvatili ovaj jezik?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I u tom istom delu vi spominjete Slobodana Miloševića i kažete da je on predsednik svih Srba, ne samo Srba iz Srbije i da uživa podršku svih Srba. Da li je to tako i bilo u to vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: On se tako predstavljao. Obecavao Srbima podršku. Srbi su mu verovali i ja lično.

TUŽILAC UERC-RECLAF: U redu. Završili smo sa ovim dokumentom, tako da možemo da se vratimo na javnu raspravu.

sekretar: Možda bi bilo dobro da Tužilaštvo kaže koji delovi dokaznog predmeta bi trebalo da budu pod pečatom.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, ovaj tabulator bi trebao da bude pod pečatom.

sekretar: Vraćamo se sada na javnu raspravu.

(otvorena sednica)

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste ... Preformulisacu pitanje: recite nam ko je kontrolisao srpske medije?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Medije u Srbiji kontrolisao je predsednik Milošević.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako je on kontrolisao medije, na koji način?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa imao je dve mogućnosti: ili preko institucija Republike Srbije koje je kontrolisao preko svoje vladajuće SPS partije ili lično, preko ljudi koji su bili direktori, urednici medija. Ja znam konkretno za ovaj drugi način.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A šta znate o tom drugom načinu vršenja kontrole nad medijima, dakle preko ljudi koji su bili na određenim položajima?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Znam da je postavljao i skidao direktore radija i televizija, da je držao, kontrolisao, postavljao direktore i urednika dnevnog lista "Politika".

SUDIJA ROBINSON: U kojoj meri su mediji bili privatno vlasništvo, odnosno javno?

SVEDOK C-061: Javno vlasništvo. Bili su u javnom vlasništvu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste spomenuli "Politiku", dnevne novine "Politiku".

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to bio vodeći dnevni list u to vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, vodeći dnevni politički list, dnevno-politički.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako znate da je gospodin Milošević postavljao urednike i druge koji su bili na položajima u vodećim dnevnim novinama? Ukoliko je potrebno, možemo da pređemo na privatnu raspravu. Ja nisam baš sigurna, ali vi najbolje znate da li treba ili ne.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Čuo sam lično od nekih direktora da ih drži predsjednik Milošević. Čuo sam lično i od predsjednika Miloševića da postavlja neke direktore.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada vam je gospodin Milošević rekao da on lično postavlja neke direktore? I koga je on postavio?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: U martu mjesecu direktora Televizije Beograd. U martu mjesecu 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je on to rekao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, lično.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Marta 1991. godine ili kad?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Marta 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, predložila bih da samo na kratko pređemo na privatnu sednicu kako bi svedok mogao slobodnije da govori o ovome.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća otvorena za javnost

sekretar: Na privatnoj smo sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koji direktori ili urednici su vam lično rekli da je na njih uticao gospodin Milošević ili da ih je on lično postavio na ta mesta, ako se sećate?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, sjećam se. Živorad Minović, direktor "Politike" mi je rekao 1995. godine da zna predsjednik Milošević zašto ga drži na tom mjestu direktora "Politike", pored Dragana Hadži-Antića koga drži na mjestu urednika "Politike". Žiku Minovića sam upoznao prvi puta na postizbornom koktelu oko Nove godine, 1991. godine, na koktelu kod predsjednika Miloševića i bio sam tada, početkom februara 1991. godine, njegov gost u "Politici".

SUDIJA KVON: Gospodine, kada kažete da vam je direktor rekao da ga je postavio predsjednik Milošević, recite nam ko je trebao da postavlja direktore u to vreme umesto gospodina Miloševića, odnosno da li ga je Milošević postavio na to mesto u svojstvu predsjednika, dakle u skladu sa zakonom ili je to bilo na neki drugi način?

SVEDOK C-061: Časni sudijo, to je bilo na drugačiji način. Predsjednik Republike nije imao ovlašćenja da postavlja direktore medijskih kuća. Direktore je birao Radnički savjet, direktore medijskih kuća, po objavljenom konkursu.

SUDIJA ROBINSON: A da li je to bilo nekim aktom regulisano, zakonskim aktom ili zakonom?

SVEDOK C-061: Da, to je bilo regulisano zakonom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi kažete da nije bilo u skladu sa zakonom da gospodin Milošević postavlja direktore ili urednike. Zašto onda kažete da ih je on postavljao? Na koji način je on učestvovao u tome?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: On je držao vlast u Srbiji, a preko ljudi iz Srbije i na nivou Jugoslavije. Bio je predsjednik vladajuće partije jedno vrijeme, a kasnije, odnosno čitavo vrijeme njen stvarni šef, šef vladajuće partije koja je imala vlast i u Skupštini Republike Srbije i u većini opština u Republici Srbiji.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je partija odlučivala o tome ko će da bude postavljen na mesto direktora ili urednika?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Proceduralno, odlučivali su Radnički savjeti. Država i opštine, odnosno opštine su imale pravo kontrole, znači uvida u rad. To se zvalo takozvanim "društvenim nadzorom".

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi bili ikada prisutni kada je gospodin Milošević izdavao neka uputstva ili direktive direktorima ili urednicima medija, na primer Televizije Beograd ili "Politike"?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jednom prilikom, oko 23. januara, za vrijeme susreta koga sam imao kod predsjednika Miloševića, on je lično otišao kod sekretarice i izdiktirao tekst saopštenja i pozvao je nekoga u "Politici" da se to objavi. Za druge slučajeve ne mogu da se sjetim. Za direktora Televizije Beograd 1991. godine je rekao, nakon što je opozicija tražila da tadašnji direktor Mitević podnese ostavku, odnosno da se smijeni, rekao je: "Eto, dao sam im tog novog direktora". Njegovog imena ne mogu sad da se sjetim, karakteristično je, nije uobičajeno srpsko prezime, čini mi se, ali rekao mi je njegovo ime: "Eto", kaže. "njegov je otac bio ljotićevec. Sad ne bi imali razloga da budu protiv njega".

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je ikada i jedan od tih urednika rekao da su primili uputstva i direktive od gospodina Miloševića lično?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li bili u kontaktu sa gospodinom Radetom Brajovićem i ako jeste, recite nam ko je ta osoba?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Rade Brajović je bio urednik "Večernjih novosti", dnevnog lista. Sretao sam ga više puta od 1990. godine i u Kninu i u uredništvu lista "Večernje novosti" i u kabinetu predsjednika Miloševića.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: "Večernje novosti". Da li je to državna novina sa velikim tiražom i da li je ona bila javno vlasništvo?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je bilo javno vlasništvo, s tim što ja nisam potpuno siguran ko je osnivač "Večernjih novosti". Možda preduzeće "Borba" koje je bilo vlasništvo savezne institucije ili na neki drugi način. Mislim, oni su djelovali samostalnije u odnosu na "Borbu". Tačna njihova pozicija, znači ko je tačno njihov osnivač, nisam siguran, ali su bili javno glasilo, javna firma.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li sa gospodinom Brajevićem razgovarali o intervjuu koji ste 1994. godine dali, a koji nije bio objavljen?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Nakon što smo se sreli u kabinetu gospodina Miloševića, on me je pozvao da napravimo, da budem njegov gost i da njegovi novinari naprave intervju sa mnom. Ja sam bio gost, ali pravili su intervju nezavisno, znači i od tog mog gostovanja i ja sam dao ...

SUDIJA MEJ: Gospodine svedoče, mislim da nećemo daleko da stignemo ako se budemo kretali tim pravcem. Mislim da bismo trebali da idemo dalje, gospodo Uerc-Reclaf.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, možemo da se vratimo na javnu raspravu.

(otvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su mediji izveštavali o Milanu Martiću i ako jesu, na koji način?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, pisali su o njemu, a to je posebno počelo u aprilu 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako je on opisan, da li je glorifikovan kao što ste napomenuli, u vezi sa drugom osobom?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Bila je veličana njegova uloga u Krajini.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je Jugoslavija počela da se raspada, da li su Srbi imali jedan važan cilj u Jugoslaviji, da li je postojao za njih neki važan cilj?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Diskusija o budućim odnosima u Jugoslaviji, po mom sjećanju, bila je vrlo intenzivna 1990. godine i tu su se formirale dvije opcije, dva pristupa. Jedan je bio politički pristup Srbije, da Jugoslaviju treba urediti kao čvrstu federaciju. Drugi je bio pristup Hrvatske i Slovenije koje su bile za opciju da budu nezavisne države ili da državu Jugoslaviju treba urediti kao konfederaciju. Srbi su se opredjeljivali za ovu političku opciju Beograda, Jugoslaviju kao čvrstu federaciju, odnosno u slučaju da se Jugosla-

vija potpuno raspadne, da Srbi, kao narod, imaju pravo da žive, da ostanu u jednoj državi. Ono što je i predsjednik Milošević govorio, da Srbi ne mogu da žive u četiri države, čak i u uslovima konfederacije, da to nije jedna država i da Srbi će živiti u jednoj državi

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da je to rekao gospodin Milošević. Kada ste ga čuli da je to rekao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: U januaru 1991. godine lično.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kojom prilikom?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Lično, prilikom ličnih susreta, a to je bio javni govor vladajućih struktura iz Beograda.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Uz pomoć poslužitelja pokazala bih svedoku dokument označen tabulatorom 27, iz dokaznog predmeta 352.

SUDIJA KVON: Gospodine svedoče, pre ovoga, jeste li ikada čuli, je li vam poznat pojam "Velike Srbije"?

SVEDOK C-061: To je pojam koji je jasno objašnjavao Vojislav Šešelj, predsjednik Srpske radikalne stranke.

SUDIJA KVON: Da li je on različit od gesla "Svi Srbi u jednoj državi", a tvrdi se da je gospodin Milošević to rekao? Da li se radi o istom pojmu ili o različitom konceptu?

SVEDOK C-061: Pojmovno različito, a sadržinski blisko ili isto.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako to mislite? Na koji način su bili slični?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Koncept predsjednika Miloševića podrazumjevaio je da Srbi, pored Srbije i Crne Gore, da u toj državi koju je on zagovarao, pored Srbije i Crne Gore, treba da žive i Srbi sa prostora Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Šešelj je to formulisao na jedan drugačiji način, da Velika Srbija treba da ima granice na zapadnoj liniji Karlobag - Ogulin - Karlovac - Virovitica, što je približno, slično ovoj opciji gospodina Miloševića.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da se nadovežem na ovo. Pokazala bih vam geografsku kartu 326, tabulator 3. Šta predstavlja ova crna crta?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Predstavlja liniju koju je zagovarao Vojislav Šešelj kao zapadne granice Velike Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zapadne granice države na koju je mislio gospodin Milošević, koje je on imao na umu, gde bi one bile?

SUDIJA MEJ: Da li je zaista bilo ikakvih granica? Treba ovde da budete oprezniji kada je reč o ovakvim formulacijama, jer po prvi put se ovako nešto iznosi od strane svedoka. Neka se svedok na ovo osvrne. Molim vas, prema vašim shvatanjima, geslo "Svi Srbi u jednoj državi", što je to značilo?

SVEDOK C-061: Kako sam ja razumio, to je značilo da Srbi iz Hrvatske, Srbi iz Bosne i Hercegovine imaju pravo da budu u državi koja je Srbija.

SUDIJA MEJ: Da li je ikada bilo ikakvih tvrdnji u vezi sa tim gde bi trebale da budu granice te države?

SVEDOK C-061: Borisav Jović je na televiziji negde oko 10. septembra 1990. godine objašnjavao na koji način bi to bilo sprovedeno i govorio je o opštinama kao teritorijalnim jedinicama koje bi bile uključene u tu državu, koja bi bila čvrsta federacija i nastala preuređenjem dotadašnje Jugoslavije. Šešelj je govorio jedino o graničnoj liniji Karlobag - Karlovac - Ogulin - Virovitica. Predsjednik Milošević je govorio o ovom načelu kao ispravnom, znači da Srbi iz Hrvatske, odnosno Srbi iz četiri republike moraju biti u jednoj državi, imaju pravo na to.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molim vas stavite ovu kartu na grafo-skop. Gospodine, može li da vam pomogne ova karta ili bismo trebali da se poslužimo drugom? Gde, u kojim područjima, možete li to da nam pokažete te pokazivačem, gde su živeli Srbi u Hrvatskoj?

SUDIJA MEJ: Gospođo Uerc-Reclaf, možemo ovde da uštedimo na vremenu, jer smo o tome već čuli puno puta. Mi to znamo, imamo dokaze o tome. Molim vas, krenite dalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu. Poslužitelj treba da vam pokaže jedan dokument, deklaracija radne grupe, odnosno saopštenje radne grupe za pripremu plana ujedinjenja Republike Srpske Krajine i Republike Srpske. Pri dnu ovog dokumenta ...

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću, šta želite da kažete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa pošto sam siguran da ovaj svedok, čak ni u uslovima o kojima on ovako govori, ne bi mogao da potvrdi tu izmišljenu granicu, što ga ne pustite da odgovori na pitanje?

SUDIJA MEJ: U čemu je poenta, šta želite da kažete? Vi ćete uskoro da dobijete priliku za postavljanje vaših pitanja. Idemo dalje, molim vas.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je poznata ova radna grupa?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Na prvoj stranici, citiraću sledeći paragraf: "Jasno i čvrsto opredeljenje Srba je bilo da žive u zajedničkoj državi Jugoslaviji, jer su bili svesni toga da ih jedino taj tip države može zaštititi od novog genocida i garantovati im nacionalnu slobodu i jednakost". Možete li da komentarišete ovaj navod radne grupe?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To se odnosilo na ključni razlog zašto je neophodno da se srpske teritorije ujedine u jednu državu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li to znači, odnosno šta to znači? Ovde se kaže da ih može zaštititi od novog genocida i garantovati im nacionalnu slobodu i ravnopravnost. Da li je to bilo potrebno?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: U tom trenutku pominjanje genocida više nije bilo potrebno, jer su stvorene Republika Srpska Krajina i Republika Srpska.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jasno opredeljenje, jasno i čvrsto opredeljenje Srba da žive u jedinstvenoj državi, od kada se ovaj pojam, od kada se ovo geslo koristi i do kada? Ovo je dokument koji potiče od ove radne grupe i iz maja je 1995. godine je. Da li je ova teza bila živa sve to vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Od početka 1991. godine, to je bila teza koja je prihvaćena od strane predsjednika Miloševića, "Svi Srbi u jednoj državi". Ona je bila, što se tiče Republike Srpske Krajine i Republike Srpske, živa i 1995. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tekstu dalje stoji: "Jednostrana i protivustavna secesija Hrvata i Muslimana iz bivše Hrvatske i bivše Bosne i Hercegovine izvedena je sa ciljem da se sruši zajednička jugoslovenska država i prekine njen državopravni identitet i kontinuitet, a da se srpskom narodu oduzme status konstitutivnog naroda i da se dovede u položaj ponižene i obespravljene nacionalne manjine i time negira njegovo pravo na samoopredjeljenje". Možete li, molim vas, da komentarišete ovaj navod? Na koji način bi srpski narod bio lišen svog prava na samoopredjeljenje i na koji način bi bio doveden u položaj ponižene nacionalne manjine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Smatralo se, ako bi Srbi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini pristali da Hrvatska i Bosna i Hercegovina budu nezavisne države, da bi time izgubili pravo konstitutivnog naroda u tim republikama, kako su imali po dotadašnjim ustavima i da u tom slučaju ne bi imali pravo da se, kao narod, ujedine sa drugim dijelom srpskog naroda, odnosno republikama u kojima su Srbi živeli. To je, odnosi se na pojam manjine i konstitutivne, to su pojmovi manjine i konstitutivnog naroda.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Mišljenje da će da bude ponižavajuće za srpski narod ako uopšte dođe u poziciju nacionalne manjine u nekoj državi, da li je bilo rašireno, da li je to postojalo kao pojam?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ko je to lansirao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa najprije je ta teza došla iz Beograda, da su Srbi konstitutivni narod i ne samo republika u kojima žive, već i same Jugoslavije i da, kao narod, imaju pravo na samoopredjeljenje, da ostanu u istoj državi, da ne mogu da se svode na nacionalnu manjinu. Tu tezu su podržali i politički lideri Srba i u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini i ona je široko prihvaćena od građana, pripadnika srpske narodnosti i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini i kod Srba u Srbiji.

SUDIJA ROBINSON: Što se tiče konkretnog pitanja u vezi sa pojmom položaja poniženog naroda u svojstvu nacionalne manjine, mislim da to niste

direktno obradili. Vi ste, naime, pitani kako je, odnosno ko je lansirao to mišljenje, kako je do njega došlo. To vam je pitanje postavljeno. Na to nam odgovorite.

SVEDOK C-061: Smatralo se da, ako bi Srbi kao narod izgubili svojstvo konstitutivnog naroda u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini, bili bi svedeni na položaj nacionalne manjine. To su različiti pojmovi u tom smislu što narod, pojam narod ima pravo na samoopredjeljenje do otepljenja, a pojam nacionalna manjina to pravo nema.

SUDIJA ROBINSON: Ko je to smatrao, Srbi u Beogradu ili Srbi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini?

SVEDOK C-061: I u Beogradu i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

SUDIJA KVON: Oprostite. I vi ste to mišljenje u to doba prihvatili, zar ne?

SVEDOK C-061: Da.

SUDIJA KVON: Da li danas mislite drugačije?

SVEDOK C-061: Danas mislim drugačije zbog toga što je takva teza bila etno egoistička. Ona je dovela do međunacionalnih konfrontacija, sukoba, eskalacije i rata i svih onih strahota koje su se dešavale u ratu. Ta je teza bila pogubna za narode Jugoslavije. To je moje mišljenje danas.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, vi ste spomenuli da su Srbi i u Srbiji i u Hrvatskoj bili tog mišljenja u to vreme. Da li to uključuje i gospodina Miloševića? Da li je i on takvo mišljenje izražavao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Oprostite, nisam čula prevod odgovora. Jeste li odgovorili na pitanje?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jeste. Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li ikada sa gospodinom Miloševićem raspravljali o predlogu Hrvatske, naime o predlogu da se osnuje konfederacija i kakva je bila njegova reakcija na to?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa za vrijeme razgovora predsjednika Predsjedništava republika bivše Jugoslavije koji su se održavali u aprilu, maju i s početka juna 1991. godine, na jednom sastanku u susretu sa njim pitao sam ga da li bi mogle Srbija i Hrvatska da budu konfederacija. On je rekao: "Neću, neka idu, ja ću sa Grčkom (Greece)". Mislim sa Grčkom će napraviti državu, konfederaciju ili tako nešto. Šta reći.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, kako bismo ubrzali rad, imamo nekoliko dokumenata koji se odnose na radnu grupu za pripremu plana ujedinjenja Republike Srpske Krajine i Republike Srpske, za 1990. godinu, svih ovih godina do 1995. godine, gde je to sve spomenuto, dakle to ujedinjenje svih Srba u jednu državu. Predlažem da to pogledate i pročitate sami, jer dokumenti govore sami za sebe. Tiču se ovog svedoka i mislim da nam ne treba nikakva dodatna potvrda o autentičnosti, jer se odnose na delovanje ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: U redu, samo mi recite koji su to brojevi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: To je sve dokazni predmet 352, tabulatori 28, 29, 30, oprostite zapravo dokumenti označeni tabulatorima 27, 28 i 29 i isto tako pismo koje se odnosi, u kom se spominje konvencija Jugoslavije i gde se govori o pravu na samoopredeljenje i onome šta je svedok maločas spomenuo. Ovde imam jedan dokument koji bi htela da pokažem svedoku, u kom se govori o sličnoj temi pod tabulatorom 31. Ovo je pismo koje je Anđelko Maslić, generalni sekretar Predsedništva SFRJ uputio Milanu Martiću 21. februara 1992. godine. U njemu se navodi dnevni red, između ostalog i "informacija o razmatranju predloga za donošenje Zakona o ostvarivanju prava na samoopredeljenje". Gospodine svedoče, da li ovo ide u skladu sa situacijom, odnosno da li se o ovoj tački dnevnog reda zaista i raspravljalo u to vreme?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja ne znam, ali znam da se raspravljalo dugo o ovom zakonu, prijedlogu zakona i nacrtu, još od avgusta 1990. godine. Zatim na konvenciji o Jugoslaviji, stranaka, drugoj konvenciji 4. januara 1991. godine na drugoj konvenciji, čini mi se u februaru 1992. godine, 4.

januara 1992. godine ... Ne znam šta sam, jesam li dobro rekao, u februaru 1992. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, imam još dva dokumenta u vezi sa tim i to su tabulatori 32 i 33 koje ne moram možda da pokažem svedoku, a u kojima je reč o istoj stvari, o ujedinjenju svih srpskih teritorija u jednu državu. Tokom vašeg razgovora sa članovima Tužilaštva ovde u Hagu, da li ste bili u prilici da poslušate presretnute razgovore?

SUDIJA MEJ: Sad želite da predete na presretnute razgovore?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, budući da se radi o ovom istom pitanju o zajedničkoj državi svih Srba.

SUDIJA MEJ: Mi smo dobili prigovor na uvođenje tih presretnutih razgovora. Da li bi ovo možda bio zgodan trenutak da o tome čujemo argumente? Da li ćete to da iznesete vi ili gospodin Najš?

TUŽILAC UERC-RECLAF: To će da uradi gospodin Najš (Nice).

SUDIJA MEJ: U redu, možda je sad zgodan trenutak za to. Uloženi su razni prigovori. Samo jedan trenutak, molim vas. Fali nam dodatak vašeg zadnjeg podneska, ako biste to mogli da nam dostavite.

TUŽILAC NAJS: Samo da proverim kakva je situacija, molim vas. Mislim da će nam trebati nekoliko minuta dok nađemo taj dodatak.

SUDIJA MEJ: U redu, nastavite, mi ćemo, dakle, to svakako da dobijemo, ali ja bih hteo da se osvrnem na podneske koje smo mi dobili.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Možda bih mogla da vam pomognem u vezi sa dodatkom, budući da se radi o dokaznom predmetu, a broj tog dokaznog predmeta je 353, tabulator 1. To je, u stvari, izjava svedoka i to su takođe i ovi sporni presretnuti razgovori. Dakle, imate taj dodatak kao dokazni predmet 353 koji smo nameravali da ponudimo malo kasnije.

SUDIJA MEJ: Da, to je i ova izjava koju tu imamo. U redu. Dakle imamo to.

SUDIJA ROBINSON: Ono šta mene zanima je vezano za vaš odgovor amikusima, vezano za ove presretnute razgovore. Vi kažete da ćete da predate pravne izvore kojima se dozvoljavaju presretnuti razgovori kao dokazi. Dakle, to je taj dodatak o kom ja govorim. Taj dodatak nismo dobili.

TUŽILAC NAJS: Mi smo mislili da će ovo na red da dođe tek trećeg dana, ali očigledno je da brže radimo nego što smo bili predvideli. Dobićete to.

SUDIJA MEJ: Kao što sam rekao, mi smo dobili određene primedbe od amikusa. Imamo vaš prvobitni podnesak. Zatim imamo, kao što sam rekao, opservacije amikusa. Dakle, imamo spisak svih traka. Onda imamo odgovor Tužilaštva. Vi se pozivate na presudu u *Predmetu Kordić* iz februara 2000. godine. Dakle, nema potrebe da čujemo argumente o onome šta već imamo u pisanom obliku, ali ja predlažem da svima dam priliku da se kratko osvrnu po ovim pitanjima, a takođe da damo i optuženom priliku da se izjasni. Počecemo od amikusa, onda ćemo da damo reč optuženom, a onda će Tužilaštvo moći da odgovori. Gospođice Higinis, da li želite da dodate još nešto u vezi sa onim šta je Tužilaštvo reklo, dakle mimo onoga šta ste već dostavili u pisanom obliku?

ASISTENT PRIJATELJA SUDA HIGINS: Ja ne želim detaljno da ponavljam ono šta je već rečeno, ali htela bih da pokrenem nekoliko pitanja koja, po mom mišljenju, nisu bila u potpunosti obuhvaćena od strane Tužilaštva u pisanom odgovoru. Prvo pitanje tiče se autentičnosti i pouzdanosti ovih dokaznih predmeta, a drugo pitanje se odnosi na zakonitost. Prvo bih htela da se osvrnem na autentičnost i pouzdanost. Časni Sude, vama je jasno i vi znate da dokazi ...

SUDIJA KVON: Prevodioci su vas zamolili da usporite.

ASISTENT PRIJATELJA SUDA HIGINS: U redu, izvinjavam se. Dakle, dokazi, kako bi bili prihvaćeni pred ovim Sudom, moraju da budu relevantni i moraju da imaju dokaznu vrednost. I, naravno, kao što su amikusi rekli, to se takođe tiče i pouzdanosti. Što se tiče presretnutih razgovora i njihove pouzdanosti, mi smatramo da Tužilaštvo nije postavilo osnovu za uvođenje ovih presretnutih razgovora u ovoj fazi postupka. Pretresno veće i dalje ne zna kako, gde i kada se došlo do ovih presretnutih razgovora. Nemamo kontinuirane dokaze o tome, čak ne znamo ni koji su datumi tih presretnutih

razgovora, a takođe ne znamo da li oni potiču iz nekog pouzdanog izvora. Autentičnost je očigledno veoma ključno pitanje u vezi sa tim materijalom. Tužilaštvo u svom podnesku tvrdi da će potpuna slika u vezi sa presretnutim razgovorima da bude ponuđena tokom suđenja. Međutim, u ovoj fazi to nije od pomoći Pretresnom veću, dakle da Pretresno veće odluči da li može da prihvati dokazni predmet u ovom trenutku, pre nego što se sasluša svedočenje o tome kako su snimljeni ovi presretnuti razgovori, kako su načinjeni transkripti. Po našem mišljenju, to ne može da se prihvati.

SUDIJA MEJ: Ne vaše mišljenje, to je vaš argument.

ASISTENT PRIJATELJA SUDA HIGINS: Da, to je naš argument da se oni ne mogu prihvatiti zbog autentičnosti i pouzdanosti. Tužilaštvo tvrdi da postoji mnogo faktora koje treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja pouzdanosti, a jedan od faktora je prepoznavanje glasa. To je već bilo pokrenuto. Ukoliko će ovaj svedok da se koristi kako bi se uveli dokazi, odnosno razgovori u kojima on nije učestvovao, onda Pretresno veće mora da bude uvereno da su ti presretnuti razgovori autentični. Tužilaštvo tvrdi da svedok prepoznaje glasove zato što blisko poznaje te ljude. Takođe se sugerise da je ovaj svedok upoznat sa situacijom, odnosno sa predmetom razgovora tih presretnutih razgovora, ali ono šta nije pokrenuto do sada je sledeće: činjenica da svedok poznaje događaje o kojima se govori, ne znači automatski da je razgovor autentičan, niti da glasovi pripadaju osobama za koje se tvrdi da im pripadaju.

SUDIJA MEJ: Da, ali svedok može da svedoči o tome. On može da kaže "poznajem gospodina tog i tog i prepoznajem njegov glas", a onda će na nama da bude, ako čujemo suprotne dokaze o tome, da zaključimo da li je u pravu ili nije. Takođe je bitan i kontekst odvijanja razgovora. Ovde se, naravno, ne radi o identifikaciji glasova, već o prepoznavanju. On može da kaže "pa ja poznajem tu osobu, to je glas te osobe".

ASISTENT PRIJATELJA SUDA HIGINS: Da, ali čak i ako on prepoznaje te glasove, može da bude da ti glasovi nisu autentični, da to nisu glasovi tih osoba, već da neko možda imitira glasove tih ljudi. Dakle, mi to pokrećemo, časni Sude. Svedok, naravno, može da kaže da on prepoznaje te glasove i, naravno, onda je na Pretresnom veću da o tome odlučuje. Časni Sude, htela bih samo na kratko da se osvrnem na pravne izvore, odnosno na problem

legalnosti. Optuženi, gospodin Milošević, je zatražio od Tužilaštva da oni to dokažu. On smatra da ti presretnuti razgovori, da se do njih nije došlo na zakonski način. Tužilaštvo je pred Sud iznelo ovlašćenje, ali je to urađeno na ... Data je poverljiva, zaštićena lista. Amikusima i dalje nije jasno da li Tužilaštvo poseduje originalnu evidenciju o presretnutim razgovorima. Vrlo je nejasno šta znači ovlašćenje koje su dale osobe sa imenima "Latas" i "Zoran" i mi smatramo da ovaj svedok neće moći da nam pomogne u vezi sa autentičnošću takvih ovlašćenja. Dakle, tvrdimo da nije postavljena osnova vezano za autentičnost i pouzdanost ovog materijala. Na kraju, časni Sude, htela bih samo da se osvrnem na Pravilo 95. Tužilaštvo je zatražilo od Presetnog veća da donese odluku da se Pravilo 95 ne odnosi na presretnute razgovore u vreme rata. Amikusi smatraju da ne treba da postoji jedna opšta odluka ovakve prirode, već da sve treba da se odlučuje od slučaja do slučaja. Časni Sude, imate podnesak amikusa i ja vam skrećem pažnju na činjenicu, odnosno na ono šta se navodi u paragrafu 13 našeg podneska, a u vezi sa ovim pitanjem. Smatramo da u ovoj fazi oni ne mogu da budu prihvaćeni, već možda mogu samo da se obeleže u svrhu identifikacije, sve dok se ne ponudi adekvatna osnova.

SUDIJA MEJ: Hvala. Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sasvim kratko. Gospodine Mej, ja sam već ukazao da je neprihvatljivo davati navodne presretnute razgovore pribavljene na nelegalan način, jer je reč o montaži. A dodaću vam još jedan materijalni argument o tome, pošto sam imao prilike da pročitam te transkripte. Vidi se da su delovi razgovora vađeni iz konteksta i da razgovori ne teku logično, kao što bi mogli teći da se normalan razgovor vodi. Prema tome, ja ne mogu sad da uzmem da vam listam po tim razgovorima, niti želim da se tim bavim, ali je jasno da je ovde reč o montiranju. I treća stvar koja se tiče autentičnosti. Mislim da konkretan svedok može da govori o autentičnosti svojih razgovora, sa osobom s kojom je on razgovarao. Vidim nema mojih i njegovih razgovora, ali navodno postoje transkripti njegovih razgovora sa nekom trećom osobom, ali ne vidim kako bi on mogao da potvrđuje autentičnost razgovora, na primer mojih sa tom trećom osobom ili nekom bilo kojom trećom osobom. Prema tome i sa stanovišta autentičnosti i sa stanovišta legalnosti i sa stanovišta očigledne montaže elemenata razgovora koji se mogu videti iz transkripta, smatram da je iz principijelnih razloga neprihvatljivo

prihvatiti ovakve dokaze. Što se tiče same sadržine, meni uopšte to ne smeta i ne ulazim u nju sad. Ući ću u nju ako budete to rešili na drugi način.

SUDIJA MEJ: Hvala. Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: S obzirom da pred sobom imate pisane podneske, nema puno toga da se doda. Označiti ove dokaze samo u identifikacionu svrhu, mi smatramo da to ne treba raditi ukoliko postoji drugi način, a to je da se prihvate svi ti dokazni predmeti, a sama težina koja će da se prida tim dokaznim predmetima će ionako, o tome će ionako da se odlučuje na kraju. Što se tiče kategorije ovih dokaza, biće veoma lako odrediti njihovu težinu na kraju, jer kada dokazi o izvoru, o poreklu ovih presretnutih razgovora budu dostupni ili ukoliko su već sada dostupni, onda će da bude veoma lako da se dodatno obeleže, dakle, izvori. Takođe, ukoliko imamo identifikaciju određenih glasova i ako to bude prihvatljivo ili zadovoljavajuće dokazano, onda će to opet da bude pitanje težine koja će da se prida tom dokaznom predmetu. Što se tiče samog sadržaja i realnosti tog sadržaja, dakle, to će moći ovaj svedok da potvrdi, to će da bude jedan dodatni element i tome će isto, posebno moći da se da određena težina. Moj predlog je da se svi ovi presretnuti razgovori, dakle svi ti razgovori gde svedok može da prepozna glas i gde može da kaže nešto o sadržaju, moj predlog je da se svi ti razgovori sada prihvate kao dokazni predmeti, a Pretresno veće će na kraju, nakon svih argumenata, odlučiti koju će težinu da im da. Mislim da ih ima oko 50, onih gde ovaj svedok prepoznaje glasove i dva, mislim da ima dva slučaja gde bi on mogao da identifikuje razgovor. Ti bi razgovori trebali da budu prihvaćeni, budući da će takođe da postoje određene veze između ovih dokaznih predmeta i drugih dokaza, jer ako je kao što optuženi tvrdi, onda bi trebali da postoje dokazi u vezi sa tim šta on tvrdi, da se radi o montaži. I onda bi trebali i ti dokazi da se uvedu. Dakle, ukoliko se osporeni presretnuti razgovori uklapaju u ostale dokaze, onda bi im svakako trebalo dati određenu težinu. Ja se sećam jednog drugog problema sa kojim smo se suočili u *Predmetu Kordić*. Jedan deo dokaznog predmeta Žalbeno veće je izuzelo. To se ticalo jednog pokojnog svedoka. I oba veća su zaključila da te dokaze treba prihvatiti ukoliko se zna da će da bude predstojećih, dodatnih dokaza koji će tek da se prezentuju i na osnovu kojih će onaj prvobitni dokazni predmet moći da se proceni, na osnovu čega će moći da se proceni prihvatljivost tog dokaznog predmeta. I mi smo u tom drugom predmetu izneli takve argumente i Pretresno veće je usvojilo našu sugestiju. To je bio prilično dobar

primer kako isključivanje nekog dokaznog predmeta u početnoj fazi nekog postupka može da ograniči prihvatljivost dokaza, odnosno težina koja eventualno može da mu se da. Dakle, ove razgovore reba prihvatiti, ne postoje nikakvi razlozi zašto oni ne bi trebali sada da se prihvate, a njihova težina bi se utvrdila kasnije.

SUDIJA MEJ: Hvala. Napravićemo sada pauzu od 20 minuta ili eventualno nešto dužu, kako bismo doneli odluku po ovom pitanju.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Pretresno veće je došlo do sledećeg zaključka: mi smo *prima facie* zaključili da prihvatimo ove trake presretnutih razgovora, ali smatramo da je potrebno da nam se dostavi više podataka o izvoru ovih traka, dakle gde su snimljeni presretnuti razgovori, a mi ćemo u ovoj fazi da ih prihvatimo i da ih obeležimo u svrhu identifikacije i to onim redosledom kojim će da se puštaju.

SUDIJA ROBINSON: Želeo bih još nešto da dodam, gospodine Najs, vezano za zakon koji se odnosi na državnu bezbednost. Ja sam prilično siguran da taj zakon dozvoljava ovu vrstu presretnutih razgovora, odnosno prisluški vanja koja bi inače bila kršenje prava na privatnost, ali to se radi u interesu državne bezbednosti, što je priznati izuzetak po međunarodnom pravu o ljudskim pravima. Međutim, ne postoji ništa u ovom dokumentu što ukazuje na to. Tu se samo govori o odredbama tog zakona. Zapravo čak mi nije jasno ni koje su ovde reference sa zakonskim propisima. Dakle, možda biste mogli da nam dostavite sam zakon i onda bih ja na osnovu toga dobio relevantne informacije koje su mi potrebne, dakle da je to bilo ovlašćeno u svrhu nacionalne bezbednosti.

TUŽILAC NAJS: Da, naravno.

SUDIJA MEJ: Takođe imajte na umu da su nam potrebni dodatni detalji o izvoru, dakle ne samo o ovlašćenjima.

TUŽILAC NAJS: Da, detalji o izvoru, takvi dokazi će da budu izvedeni. Što se tiče legalnosti toga, mi ćemo da dostavimo uskoro detalje i o tome.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, želite nešto da kažete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobili smo sad ovaj apendiks, odgovor u vezi sa presretnutim razgovorima i tu je, koliko ja razumem i ovo šta je pitao gospodin Robinson. Naime, koliko ja znam, po Ustavu Bosne i Hercegovine takvo ovlašćenje za pravljenje izuzetka u pogledu prava na privatnost može da da samo Predsedništvo Bosne i Hercegovine, a ne nikako ministar unutrašnjih poslova. U Srbiji znam da je to ovlašćenje imao samo Vrhovni sud. U Bosni i Hercegovini takvo ovlašćenje je imalo Predsedništvo. Dakle, ovakvo ovlašćenje ne može da bude osnov za legalnost. Ne znam na koga se odnosi ovo, na ovoga što je rođen u Šavniku 1945. godine, nastanjen u Sarajevu, pa su odlučili da ga prisluskuju. U svakom slučaju, mislim da ovo nije nikakav dokaz da postoji bilo kakva legalnost. Drugo šta hoću da kažem je u vezi sa onim šta je gospodin Najš govorio pred samu pauzu. Podatak o izvoru i vi ste sad pomenuli da se dostave podaci o izvoru, podaci o izvoru ne potvrđuju legalnost pribavljanja ako ne postoje i dokazi o legalnosti pribavljanja. A treće, ovde nam je gospodin Najš objasnio da ovaj svedok može da prepoznaje glasove. Čak i kad biste prihvatili ove presretnute razgovore, onda bi svedok bio dužan da svaki od tih razgovora prepozna ovde pred vama, a ne da uzmete zdravo za gotovo to šta druga strana tvrdi, kako je svih tih 52 razgovora koja su presretnuta svedok prepoznao. To su se druga strana i njihov svedok međusobno dogovorili da su prepoznali. Dakle, ako se prihvataju dokazi, oni se moraju izvesti ovde, a ne mogu se prihvatiti bez izvođenja. Dakle ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, nemojmo više o tome. Vi ste čuli našu odluku, dakle da ćemo samo da ih obeležimo u svrhu identifikacije sada u ovoj fazi. Snimci će da se puste. Kada ih sasluša, svedok će da nam objasni na koji način prepoznaje svaki poseban glas, ukoliko ga prepozna. Dakle, mi ćemo to da saslušamo, a kasnije ćemo da čujemo argumente o pravnim pitanjima, o legalnosti i o onome šta je sudija Robinson rekao.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Pa naša namera nije bila da pustimo sve presretnute razgovore ovde u sudnici, budući da bi nam za to bilo potrebno dva dana. Mi ćemo da čujemo nekoliko, da pustimo nekoliko odlomaka, a onda ćemo da razgovaramo na osnovu transkripata, a za neke ćemo jednostavno da zatražimo da se prihvate bez detaljnog razgovora o sadržaju. To je bio plan.

SUDIJA MEJ: Mi imamo transkripte ovih raznih presretnutih razgovora o kojima želite da govorite. Šta želite da uradimo u svakom pojedinačnom slučaju, ukoliko želite da se oni prihvate preko ovog svedoka? Da li želite da svedok identifikuje glasove, ukoliko može i takođe da utvrdite na osnovu čega je on u stanju da prepozna te glasove?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ja ću prvo da postavim pitanje svedoku u vezi sa procedurom koju smo koristili kada smo slušali presretnute razgovore. Tokom vaših razgovora sa Tužilaštvom ovde u Hagu, da li ste bili u prilici da poslušate pedesetak presretnutih telefonskih razgovora?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jesam.

SUDIJA KVON: I to je trajalo dva dana?

SVEDOK C-061: To je trajalo više dana. Dva dana i trećeg dana u četiri navrata, ali dugo, da. Znači sve ukupno bi bilo dva dana, kad bi se skupilo. Dosta dugo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi saslušali sve presretnute razgovore, dakle kompletno i da li ste pratili transkript dok ste slušali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Saslušao sam sve i pratio sam transkript za većinu, za pojedine nisam imao transkript, odnosno neki su pušteni bez transkripta, pa sam ih onda naknadno dobijao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste, u stvari, pratili transkript i poredili transkript sa onim šta ste čuli?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, slušao sam i pratio transkript kada je bio preda mnom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste komentarisali tačnost samog transkripta? Da li ste pronalazili neke greške i komentarisali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ne tačnost, transkript je bio tačan. Komentarisao sam glasove, jasnoću, boju glasa, prepoznavao sam čiji je to glas. Ponegdje sam, gdje nešto nije bilo jasno, ja sam to rekao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dok ste slušali te razgovore i kad ste čuli određeni glas, da li ste komentarisali te glasove, odnosno da li ste go-

vorili koje glasove prepoznajete i da li je to sve zabeleženo u jednom dokumentu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Govorio sam koje glasove prepoznajem. To je zabeleženo u dokumentu koji mi je na kraju dat na uvid i koji sam ja potpisao. Na svakoj stranici sam stavio inicijal, a na kraju sam potpisao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molim da se svedoku pokaže dokazni predmet 353, tabulator 1. Gospodine, da li je ovo dokument koji je načinjen u vašem prisustvu, a koji se odnosi na presretnute razgovore koje ste slušali, a u vezi sa glasovima koje ste vi prepoznali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je taj dokument.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi prihvatili ovaj dokument? Vi ste već rekli da ste potpisali taj dokument, ali da li ste proverili ovaj dokument kada vam je bio predložen?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, svih 50 stavki sam pogledao i za trenutak sam uvek zastajao da se prisetim razgovora koji sam čuo, pošto je ovo bilo na kraju svih razgovora. Nakon toga sam stavljao inicijale i potpisao.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, mi bismo ponudili ovu izjavu svedoka kao dokazni predmet, naravno pod pečatom.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Sada bih zamolila tehničku službu da delimično pusti jedan presretnuti razgovor.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan, da se posavetujemo.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospođo Uerc-Reclaf, raspravljali smo o metodi koju ste predložili da se primeni. Ako dobro shvatam, vi ćete da se pozivate na pisanu izjavu ovog svedoka kao neku vrstu njegovog prepoznavanja ovih glasova koji se pojavljuju na trakama koje su bile puštene u prisustvu predstavnika Tužilaštva i koje je svedok slušao tokom dva ili tri dana. Međutim, ima tu jedna poteškoća. Naime, slušanje 50 traka je dugo. Ne znam kako ćemo tome da pristupimo, ako ćemo da se osvrnemo na pouzdanost i teži-

nu toga. Mi bismo trebali da znamo kako je on prepoznao sve te glasove. I u najmanju ruku, mi bismo takođe trebali da čujemo neke od tih glasova na traci.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, na svim, na većini traka imate manje-više iste glasove, odnosno isti ljudi govore, gospodin Karadžić i gospodin Milošević. Zbog toga smo mislili da ne bi bilo potrebno to raspravljati pojedinačno, u odnosu na svaku traku i svako pojedinačno prepoznavanje glasova. Mi ćemo, naravno, da razgovaramo o svakoj osobi koju je svedok prepoznao i o kojoj je govorio ovde tokom svedočenja. Mi ćemo zapravo da obradimo ove presretnute razgovore uz pomoć transkripata, a neke, odnosno njih 13 ćemo i da saslušamo. Mislim da ćemo od tih 13 samo jedan da slušamo u celini, jer su svi ti razgovori prilično dugi i neki njihovi delovi nisu zanimljivi. Eto to je ono šta predlažemo.

SUDIJA MEJ: Stvar koja je najvažnija je identifikacija ovih konkretnih glasova od strane svedoka. Kako on zna da određena osoba govori, koliko dugo je slušao i tome slično. Dakle, to je važno sa stanovišta težine i vrednosti ovog dokaznog predmeta. Možete da nastavite.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Dobro, ja ću da zamolim tehničare da sada puste prvi presretnuti razgovor pod tabulatorom 42, iz ovog registratora sa presretnutim razgovorima.

SUDIJA MEJ: Pre toga, samo trenutak. Mi smo dobili sadržaj, popis presretnutih razgovora. Ja ne znam hoćete li vi da koristite taj popis i bilo bi dobro ako bi ste to koristili ili možda neki drugi dokument.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Vi na tom popisu možete da vidite broj trake u levoj koloni.

SUDIJA MEJ: Da, vidim. Počinjemo sa čim?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Počinjemo s onim pod tabulatorom 42.

SUDIJA MEJ: Dobro, ali gde se to nalazi u sadržaju koji ja imam?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Tabulator 42 se nalazi na levo, ako pogledate levu kolonu.

SUDIJA MEJ: Gospođo Uerc-Reclaf, dozvolite mi da vam pokažem šta ja imam. Potrebna mi je pomoć. Moram da orijentišem. Molim vas, pokažite to pomoćniku.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Izvinjavam se, mislila sam da govorite o izjavi gde stoje brojevi tabulatora.

SUDIJA MEJ: Gospođo Uerc-Reclaf, molim vas slušajte šta vam govorim. O ovom dokumentu sam vam govorio.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Ovo je zapravo redosled kako smo slušali trake. Ovo je samo za vas, kako biste mogli da pratite čitavu stvar.

SUDIJA MEJ: Pa znam, to pokušavam upravo da kažem. Molim vas da mi vratite taj dokument.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Izvinjavam se, nisam znala na koji dokument mislite.

SUDIJA MEJ: Ako nam već date ovakav jedan dokument, onda morate da pratite taj dokument. Morate tako da se pripremite i da nam kažete gde to možemo ovde da nađemo u sadržaju. Jedino tako će ovaj dokument da nam bude od pomoći. Molim vas da nastavimo.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Dakle, prvi presretnuti razgovor u ovom malom registratoru koji ste sad pokazali. Sada ćemo samo jedan deo da slušamo. U transkriptu na engleskom jeziku, to je deo koji počinje na stranici broj 5.

(Snimak presretnutog razgovora)

Radovan Karadžić: *Da, a ako to krenu, onda će krenuti dole nemiri, pa će oni da lete, ali mi ovde moramo isto tako, dole Hercegovinu kod Dubrovnika obezbjediti i tako dalje ...*

Slobodan Milošević: *Treba ići na to, faktičko stanje je da Jugoslavija brani svoje teritorije, pa kako se pogađimo.*

Radovan Karadžić: *Ma mi moramo da, mi moramo da zaštitimo taj naš narod. Narod živi na teritorijama na kojima živi. Ništa tuđe uzimati nećemo. To je najvažnije. I to nam niko ne može ...*

Slobodan Milošević: *Ako su oni dole zaglibili, mi imamo načina ... Neka "Sava centar", mada su ovi za "Sava centar" sutra rekli da neće poimenice njih napadati. Ali ako je zaista potrebno, onda neka ih napadaju.*

Radovan Karadžić: *Ne znam ja uopšte za "Sava centar".*

Slobodan Milošević: *To su ... Ovo je Radosav Petrović. Slušaj, zovi me kako smo se, znači, dogovorili, pa ćemo se čuti.*

Radovan Karadžić: *Malo prije tri. Dogovoreno.*

Slobodan Milošević: *Važi.*

(Kraj presretnutog razgovora)

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine svedoče, prepoznajete li neke glasove i čiji su to glasovi, koji ljudi ovde razgovaraju?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Prepoznao sam prvo glas Radovana Karadžića, a drugi glas je glas Slobodana Miloševića. Moram reći da je sada više šuma u slušalicama nego kada sam slušao to prvi puta u Tužilaštvu, te glasove, snimak je onda bio čistiji. Sad je dosta šuma. Ne znam koji je to razlog.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, koliko često ste se susretali sa gospodinom Miloševićem tokom predmetnih događaja, otprilike koliko često? Koliko dobro vam je poznat njegov glas?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa oko 30, 30 i više puta smo imali lične susrete, a imao sam i još pet do 10 telefonskih razgovora sa Slobodanom Miloševićem.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A koliko ste se puta otprilike susreli sa gospodinom Karadžićem za vreme tih događaja i jeste li i sa njim razgovarali preko telefona?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, lično sam sa njim razgovarao više puta, možda desetine i više od desetine puta, a i telefonom sam s njim razgovarao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li jasno prepoznali glasove ili imate neke sumnje u pogledu toga?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Jasno sam prepoznao glasove.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ima li svjedok pred sobom transkript na BHS-u? Molim vas, dajte mu transkript na BHS-u. Gospodine, u ovom razgovoru koji ste čuli spominje se Hercegovina koja treba da se obezbedi, "sve dole do Dubrovnika". Takođe, spominje se i *de facto* situacija, govori se o tome da Jugoslavija brani svoje teritorije, faktično stanje, pa "kako se pogodimo" i tako dalje. Na šta se ovo odnosi, o čemu ovde razgovaraju gospodin Milošević i gospodin Karadžić?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Razgovaraju o tome da će te teritorije ostati u Jugoslaviji nakon raspada. Kako ovde kažu, ostaće faktički u Jugoslaviji, znači one koje Jugoslavija, preko JNA, bude zadržala kao svoju teritoriju.

SUDIJA MEJ: Gospodine C-061, postavljeno vam je pitanje koliko puta ste se susreli s gospodinom Karadžićem, a vi ste rekli da ste s njim razgovarali telefonski više puta, 10 ili više puta. I onda ste rekli da ste takođe s njim razgovarali telefonom. Možda je reč o greški u transkriptu pa vas molim da pojasnite svoj odgovor. Dakle, koliko puta ste razgovarali s njim preko telefona, a koliko puta ste se susreli s njim?

SVEDOK C-061: Lično sam se susreo više od 10 puta, a i nekoliko puta sam razgovarao telefonom.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite, gospodo Uerc-Reclaf.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovo spominjanje faktičkog stanja, vi ste rekli da se to odnosilo na teritorije koje će da zadrži Jugoslavija, svoje teritorije preko JNA. Šta to znači, odnosno kako se ta faktička situacija odnosi na JNA?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Odnosi se tako što je Jugoslovenska narodna armija zaposela i rasporedila se na teritorijama koje su trebale da budu dio nove reorganizovane ili novostvorene federacije, federativne države, znači Jugoslavije. Znači, to faktičko stanje znači da je to teritorija koju drži JNA, prema riječima predsjednika Miloševića, ta teritorija je trebalo da ostane u Jugoslaviji, predstavljala je teritoriju koja će ostati unutar Jugoslavije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Iz konteksta ovog razgovora, da li su vidljive neke naznake o tome kada je moglo doći do ovog telefonskog razgovora? Spominje se, naime, događaj u "Sava centru". Možete li da pogledate

transkript i vidite šta se još spominje, pa da nam otprilike kažete kada je to moglo da bude?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ako mi dozvolite da pročitam ... Jesen 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako to znate?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Iz konteksta oko pregovora o Jugoslaviji i uloge koju su imale evropske i druge zemlje prema Jugoslaviji. Takođe, bila je i Konferencija o Jugoslaviji (International Conference for the Former Yugoslavia).

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Mislite li na Karingtonov plan (Carrington Plan) ili na neke druge pregovore?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Na Karingtona (Peter Carrington), znači na Hašku konferenciju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je ona održana?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ona je pripremana septembra mjeseca 1991. godine, a plenarna sjednica su održane tri, u oktobru 1991. godine i u novembru 1991. godine. Ona je praktički radila do tog trenutka, iako je postojala još neko vrijeme, tokom 1992. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada su gospodin Milošević i gospodin Karadžić razgovarali o faktučkoj situaciji u vezi sa JNA na terenu, na kojim je teritorijama u odnosu na Hrvatsku bila JNA u oktobru 1991. godine?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Bila je na području SAO Krajine, na području Zapadne Slavonije, na području Istočne Slavonije i u regionu Dubrovnika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, ovo je sve vezano za ovaj presretnuti razgovor, sve šta sam htela da obradim sa svedokom. Sada bih htela da porazgovaram o presretnutom razgovoru pod tabulatorom 28. Sama traka ne treba da se pusti. Svedok može da pročita transkript. Gospodine, jeste li vi imali prilike da slušate dva ...

SUDIJA MEJ: Gospodo Higin, je li zaista važno? Previše intervencija nije dobro za tok suđenja. O čemu se radi?

ASISTENT PRIJATELJA SUDA HIGINS: Časni Sude, vrlo kratko. Ako tužilac želi da se poziva na ove presretnute razgovore, onda bismo ipak trebali da saslušamo barem kratak isečak iz razgovora.

SUDIJA MEJ: Ne, nemamo vremena za slušanje svih 50 presretnutih razgovora. Da, izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste imali prilike da slušate dva presretnuta razgovora gde su sugovornici bili Milošević i Karadžić i gde su razgovarali o prvim koracima koje treba poduzeti u svrhu dezintegracije Jugoslavije. Da li je to jedan od tih razgovora?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, slušao sam, ovo je jedan od razgovora.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Na stranici 1 stoji da gospodin Milošević kaže: "Vidite, oni žele da sprovedu te stvari upravo onako kako smo mi planirali". Oprostite, prevodilac nije našao strane sa kojih se citira. Karadžić je, zatim, rekao: "Da, tako je". Milošević, ponovo: "Baš onako kako smo mi planirali". Pa opet Karadžić: "Mene je strah, ja se jedino plašim da on ne dobije 'kart blans' (carte blanche) od vojske, odnosno da ga ona ne podrži", i tako dalje. Mene zanima o čemu oni ovde govore? Koji je to bio plan?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Plan je bio da se nateraju Slovenija i Hrvatska da izađu iz Jugoslavije, a da dio Hrvatske koji je zaposijela JNA i koji kontrolišu Srbi, da taj deo ostane u Jugoslaviji. Oni su, u stvari, govorili o jednom načinu, konceptu kako je trebalo da se stvara nova preuređena Jugoslavija od ostataka bivše Jugoslavije. Znači, na način da to bude da Slovenija i Hrvatska, prije svega i drugi koji ne žele pored Srba da ostanu u toj Jugoslaviji, da se oni nateraju da izađu iz te države, a da ono što ostane bude ta nova Jugoslavija.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Malo dalje u tekstu, u transkriptu, spominje se sledeće. Gospodin Karadžić kaže: "Jer tamo valjda od načelnika Generalštaba imaju neke informacije da oni neće da daju Hrvatskoj i Sloveniji da to urade". I onda na to kaže gospodin Milošević: "Pa ja zato i pripremam ovaj amandman, da im se omogući, da im se to da". O čemu se ovde govori, znate li?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Govori se o Anti Markoviću, predsedniku savezne vlade i njegovom odnosu sa Generalštabom JNA, u smislu da gospodin Marković nije bio za to da Slovenija i Hrvatska izađu iz Jugoslavije,

da se otcijepi, a da je gospodin Milošević tražio i nudio zakonska rješenja da im se to dozvoli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste slušali ovaj razgovor, jeste li prepoznali glasove gospodina Miloševića i gospodina Karadžića?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Sada bih htela da pogledamo tabulator 24. Pono-vo, reč je o razgovoru između gospodina Miloševića i gospodina Karadžića i ponovo je reč o podeli i o tome ko će to da učini prvi. Časni Sude, nakratko želim da pređemo na privatnu sednicu jer moramo jedno konkretno pitanje da obradimo. Izvinjavam se, pogrešan transkript sam navela. Reč je o razgovoru između gospodina Karadžića i jedne ženske osobe, ne gospodina Miloševića, imam pogrešan dokument pred sobom.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća otvorena za javnost

sekretar: Na privatnoj smo sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine svedoče, kada ste slušali ovaj razgovor između gospodina Karadžića i nepoznate ženske osobe, čuli ste na početku ... Izvinjavam se, jesmo li na privatnoj sednici?

sekretar: Na privatnoj smo sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dakle, čuli ste na početku da se govori o vama. Naime, tu stoji sledeće: "Redakcija: 'Verovatno ste u toku u vezi sa ovom poslednjom izjavom Milana Babića oko ujedinjenja SAO Krajine i Bosanske Krajine' ". O čemu je ovde reč? Na šta se ovde misli?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ovde se misli na događaj koji se desio u Banja Luci, odnosno priprema i potpisivanje ugovora o saradnji između SAO Krajine i autonomne regija Bosanska Krajina.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je vođen ovaj telefonski razgovor? Izgleda 24. juna 1991. godine. Kada ste vi pristupili ovom ujedinjenju SAO Krajine i Bosanske Krajine? U to doba?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: U to doba, da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li se gospodin Karadžić usprotivio pokušaju ujedinjenja koje ste vi zagovarali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da. Energično se suprostavio tome 27. juna 1991. godine, što je bio nastavak ovih događaja u Banja Luci o kojima se govori u ovom transkriptu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je gospodin Karadžić kasnije zagovarao istu ideju, sjedinjenje dvaju Krajina? Da li je on na osnovu toga i postupao?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: On je zagovarao ideju prisajedinjenja SAO Krajine teritorijama koje je on kontrolisao u Bosni, odnosno Republici Srpskoj u godinama 1992., 1993., 1994. i 1995. godine, a u julu mesecu 1991. godine, pregovarao je buduće, znači prisajedinjenje SAO Krajine budućoj teritoriji koju će Srbi stvoriti u Bosni i Hercegovini. U ovo vrijeme on je smatrao da nije, znači ...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu, hvala. Nećemo detaljno da razgovaramo o kasnijim događajima. Mene zanima zašto se on u to doba tome protivio i da li on o tome, o svojim razlozima govori ovoj ženskoj osobi u ovom razgovoru?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, on je govorio da nije vrijeme za to. Da to nije pogodan trenutak.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zašto ne?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa zbog toga što je, da javnost, prije svega međunarodna javnost, ne tumači događaje u Bosni i Hrvatskoj, odnosno na prostoru prethodne Jugoslavije kao događaje koje je izazvala srpska strana, već kao posledicu radnji, političkih akcija i radnji drugih, znači Hrvata i Muslimana.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U ovom razgovoru sa ovom ženskom osobom, gospodin Karadžić negde pred kraj kaže sledeće, odnosno kada ga ta osoba pita: "Ali SAO Krajina u toj varijanti ne bi ostala u Hrvatskoj, nego bi ostala u Jugoslaviji", on kaže sledeće: "Ne, SAO Krajina se ne otepljuje od Jugoslavije, nego se Hrvatska otepljuje od Jugoslavije, a SAO Krajina ostaje u Jugoslaviji". Jeste li na to mislili?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, to je ta koncepcija o kojoj sam govorio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li ovde prepoznali glas gospodina Karadžića?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, kada sam slušao ovu traku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ženski glas niste prepoznali?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa nisam. Podsjećao me je na nekoga, ali nisam prepoznao. Nisam mogao da prepoznam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete li iz konteksta da zaključite je li ova osoba novinar koji intervjuiše gospodina Karadžića?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, da. To je bila neka novinarka koje se ja nisam mogao sjetiti, koja je tražila intervju, odnosno njegovu izjavu povodom ovih događaja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sada bih prešla na jednu drugu temu, nešto šta se vezuje za onaj cilj o kom smo pre razgovarali, o jednoj državi za sve Srbe. Moje pitanje u vezi s time je sledeće: kada je stvorena ideja o jednoj državi za sve Srbe i šta se planiralo sa nesrbima na toj teritoriji? Da li je o tome govorio gospodin Milošević? Časni Sude, možemo da se vratimo na javnu sednicu.

(otvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Govoreno je o tome da su narodi konstitutivni elementi i da imaju pravo da odlučuju, a s tim u vezi srpski narod da odlučuje o očuvanju jugoslovenske federacije. Vođeni su u javnom političkom govoru tokom 1990. godine. Svejedno, još početkom 1991. godine je sve to postalo jasno. Rečeno je da Srbi imaju pravo i da Srbi žele da ostanu u jednoj državi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, gospodine, ali moje pitanje je bilo nešto drugo. Pitala sam vas da li je gospodin Milošević rekao nešto u vezi sa

nesrpskim stanovništvom koje je živelo na tim teritorijama, dakle da li je on njih uopšte spominjao? Da li je rekao bilo šta o njima?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Ja se ne sjećam da je pominjao nesrbe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ranije smo takođe spominjali gospodina Vojislava Šešelja. A šta je on govorio, da li je on rekao bilo šta u vezi sa nesrbima koji su živeli na onoj teritoriji koju je on odredio kao zapadnu granicu?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: On je i govorio i vodio aktivnu politiku, djelovao na tome da se Hrvati iseljavaju sa tih prostora, iz Vojvodine posebno. I govorio je o tome da će ta buduća država, Velika Srbija, biti isključivo srpska država.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je gospodin Šešelj imao svoju stranku i ako jeste, kako se zvala?

SUDIJA MEJ: Gospođo Uerc-Reclaf, to već znamo, nije nam potrebno da ponavljamo te detalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu. Da li se ta stranka takmičila sa SPS-om ili su na neki način bili povezani?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Bile su najčešće u partnerskim odnosima. Bilo je i perioda 1993. godine kada su bile otvoreno suprotstavljene na javnoj političkoj sceni Srbije, a pre toga su bile i u partnerskim odnosima i koalicioni partneri, odnosno stranka koja je podržavala vlast SPS-a i Slobodana Miloševića.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je Milošević podržavao Šešelja ili ga je podržavala JNA i ako je tako, recite nam šta znate o tome?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Koliko znam, Milošević je javno hvalio Vojislava Šešelja kao patriotu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je Šešelj dolazio u Krajinu i posećivao svoje dobrovoljce u Hrvatskoj?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, dolazio je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da ovo nije ispravno pitanje. Ne može da pita da li je posećivao svoje dobrovoljce pošto prvo nije ustanovljeno da li je Šešelj uopšte imao dobrovoljce u Hrvatskoj, odnosno u Krajini.

SUDIJA MEJ: O tome smo čuli od drugih svedoka. Očigledno je da je slao dobrovoljce. Samo trenutak, nastavićemo sada sa svedočenjem. Da čujemo šta svedok ima o tome da kaže i koja su njegova saznanja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi videli Šešelja na području Krajine? Da li znate kako je stigao tamo i ko je pomogao tome?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Šešelj je dolazio više puta na područje SAO Krajine. Sjećam se precizno njegovih dolazaka 2. maja 1991. godine i posebno dolaska, ne znam tačno, krajem decembra 1991. ili početkom januara 1992. godine, kada je dolazio da obiđe dobrovoljce. Lično mi je to rekao. Ne znam kako je došao, ali znam da se vratio helikopterom JNA uz podršku, JNA je organizovala njegov prevoz iz Krajine za Srbiju. U stvari, to je sve bilo u organizaciji ministra odbrane Srbije Marka Negovanovića.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, potrebno je da pređemo na privatnu sednicu zbog jednog konkretnog pitanja.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća naknadno otvorena za javnost

sekretar: Sada smo na privatnoj raspravi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako ste saznali da je Marko Negovanović, ministar odbrane, u stvari, obezbedio taj helikopter?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa Vojislav Šešelj je, prilikom te posete Krajini, došao u moju kancelariju i sa mog telefona je zvao Marka Negovanovića da mu pošalje helikopter, da ne sme da ide kolima preko Bosne. To je bio razlog zašto je tražio helikopter.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Sada možemo da se vratimo na otvorenu sednicu.

(otvorena sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je gospodin Karadžić ikada rekao šta je imao na umu, odnosno koje su bile njegove ideje u vezi sa Muslimanima u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, ja sam to čuo u julu mjesecu 1991. godine. Rekao je da će ih stjerati i sabiti u doline rijeka, da bi povezao sve srpske teritorije u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, ovo se odnosi na paragraf 161 rezimea. Sada bismo takođe ponovo trebali da se vratimo na privatnu sednicu budući da se radi o konkretnim razgovorima koje je ovaj svjedok imao sa nekoliko osoba.

Privatna sednica, odlukom Pretresnog veća otvorena za javnost

sekretar: Sada smo na privatnoj sednici.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, gde i kada je to rekao gospodin Karadžić, dakle da želi da satera i sabije Muslimane u dolinu reke?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je rekao u julu mesecu. Oko sredine, krajem prve polovine jula mjeseca 1991. godine u kabinetu i u prisustvu predsjednika Miloševića.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ko je bio prisutan i koja je bila svrha tog sastanka?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Bio je prisutan predsjednik Milošević, Radovan Karadžić i ja. Svrha je bila, dobio sam poziv od gospodina Miloševića da dođem i da mi Radovan Karadžić lično pred njim saopšti zašto ne smemo da ujedinjujemo u tom vermenu SAO Krajinu sa autonomnom regijom Bosanskom Krajinom. Znači, to je bilo nakon Skupštine obiju Krajina, od 27. juna 1991. godine u Bosanskom Grahovu. I tada mi je Karadžić izložio taj svoj koncept o Bosni, pred Miloševićem.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A šta je tačno on rekao u vezi sa Muslimanima i političarima u Bosni?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, uz objašnjenje da nije vrijeme i jednom kritikom prema meni od obojice prisutnih, Miloševića i Karadžića, Karadžić je rekao sledeće: da on drži Aliju Izetbegovića u malom džepu, znači da može sa njim da se obračuna u svaka doba, ali da to nije trenutak da se radi, da Srbi ne budu okrivljeni da su krivci, nego da treba čekati da Alija Izetbegović prvi napravi pogrešan politički potez i tada će se on obračunati sa njima i da će ih sabiti, njih Muslimane, da će ih stjerati, rekao je "stjerati", u doline rijeka i da će povezati sve srpske teritorije u Bosni i Hercegovini, ali da nije siguran da li će im uzeti Zenicu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kakva je bila reakcija gospodina Miloševića na ove primedbe, ako je uopšte i bilo bilo kakve reakcije?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Rekao je da ja ne budem tvrdoglav i da ne smijetam Radovanu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je to rekao da će da stera Muslimane u doline reka? Da li je on imao na raspolaganju vojsku koja bi to učinila za njega ili šta?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa iz nastavka razgovora tom prilikom, ja sam shvatio, u stvari, da ima vojsku, jer je na kraju razgovora predsjednik Milošević tada pitao gdje da rasporedi vojsku, a imao je na raspolaganju policiju ili dio policije Bosne i Hercegovine koju je organizovao na taj način što je bio partner u vlasti. Njegova stranka u vlasti i Vladi Bosne i Hercegovine i uz podršku Jovice Stanišića, šefa DB-a Srbije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, o tome ćemo kasnije da govorimo u jednom drugom kontekstu. Vi ste upravo rekli da je gospodin Milošević pitao gde da se rasporedi vojska. Kada je to pitao i na koju je vojsku mislio?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: To je na kraju tog razgovora, znači sredinom jula 1991. godine, na kraju razgovora našeg u njegovom kabinetu. Mislio je na JNA. On je uvek o JNA govorio. Dotle je govorio "štitite vas JNA", više puta. Često meni u ličnim kontaktima. To je prvi put da je rekao da će on rasporediti vojsku. Ja sam shvatio da zaista raspolaže vojskom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to bilo retoričko pitanje ili je on to pitanje stvarno postavio vama i gospodinu Karadžiću, želeći da čuje vaše mišljenje o tome?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa mislim da je napravio pozu. Činilo mi se. Shvatio sam da je prosto hteo da kaže da ima vojsku na raspolaganju i da, i da ima plan da je rasporedi na teritorijama i kojim teritorijama da je rasporedi. Takav je stav zauzeo. Ako mogu samo detaljno da opišem, ako je potrebno, taj dio razgovora i stav. Rekao je "sačekajte trenutak" kad smo se spremali da izađemo. Izašao je u sobu iza svog radnog stola, vratio se, nosio je neki papir u ruci, stao je čvrsto, pogledao i rekao: "Gdje da rasporedim vojsku," Radovan Karadžić je odmah odgovorio "na granice Hrvatske". On nije ništa komentarisao, Milošević, gledao je u mene, ja sam rekao: "U Krajini, da se zaštiti Krajina" i on je rekao "dobro" i pozdravio se.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A u vezi sa ovim razgovorom, da li ste vi trebali negde da odete, odnosno da li ste nakon tog razgovora negde otišli zajedno sa gospodinom Karadžićem?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, Karadžić je rekao "idemo zajedno u Čelincac", to je mjesto pored Banja Luke, gdje je on sazvao sastanak aktivista njegove stranke sa područja autonomne regije Bosanske Krajine, jednu grupu ljudi koji su učestvovali u donošenju odluka o ujedinjavanju SAO Krajine i autonomne regije Bosanske Krajine, da im to kaže, u stvari da se to ne radi i zašto da se to ne radi. Tom prilikom je, sjećam se vrlo dobro ...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine ...

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: U redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, moramo da završimo za danas. Ja imam samo još jedno pitanje u vezi sa ovim razgovorom. Ova poseta Čelincu, dakle nakon toga, da li se o tome razgovaralo pred gospodinom Miloševićem i da li je on imao neki stav o tome da li vi treba da odete tamo?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Da, da. Da idem, da idem sa Radovanom. Da se pojavim tamo. To je bio njegov stav, da se to razreši.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, da se to razreši, ali na koji način? Na koji način da se razreši?

SVEDOK C-061 – ODGOVOR: Pa da ljudi u Bosanskoj Krajini ne smijetaju Karadžiću i ja da ne smijetam, odnosno da mene Karadžić dovede pred te

ljude i da pokaže kako to više nije opcija, da ta opcija nije važeća u tom trenutku.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, malo sam prešla vreme, ali sam htela da završim sa ovim.

SUDIJA MEJ: U redu. Završićemo za danas. Gospođo Uerc-Reclaf, hteo bih samo da vas podsetim da ste potrošili skoro pola vremena koje vam je na raspolaganju. Gospodine C-061, molim vas da se sutra ovde vratite u 9.00.

SVEDOK C-061: Razumijem, hvala.

Fond za humanitarno pravo